

Департамент культури, молоді та спорту Волинської ОДА

Волинська обласна бібліотека для дітей

«Шевченкове слово палке і пророчче»

до 210-річчя від дня народження українського поета, художника
Тараса Шевченка

Луцьк 2024

«Шевченкове слово палке і пророче» : до 210-річчя від дня народження українського поета, художника Тараса Шевченка : бібліогр. покажч. / Волин. обл. б-ка для дітей ; авт.-уклад. А. Потрапелюк. – Луцьк, 2024. – 93 с.

Від укладача

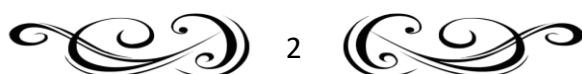
9 березня 2024 р. виповнюється 210 років від дня народження геніального поета, художника і мислителя. До славного ювілею Волинська обласна бібліотека для дітей підготувала бібліографічний покажчик **«Шевченкове слово палке і пророче»**. Його мета – ознайомити читача з творчою спадщиною Тараса Григоровича, науково-популярною, публіцистичною, художньою літературою, науковими працями, довідковими виданнями, бібліографічними матеріалами, електронними ресурсами про життєвий і творчий шлях Кобзаря, значенням творчості та вшануванням пам'яті митця на українській землі.

Видання адресоване користувачам середнього та старшого шкільного віку, а також організаторам дитячого читання.

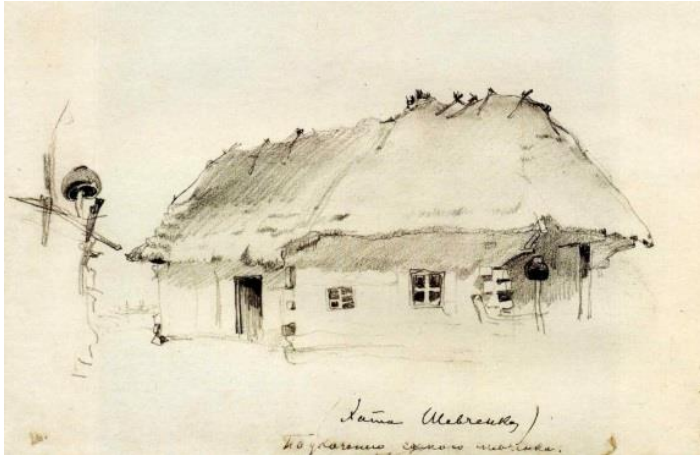
Автор-укладач: зав. відділом інформаційних технологій
Алла Потрапелюк

Відповідальний за випуск: в.о директора **Людмила Хілуха**

© Волинська обласна бібліотека для дітей, 2024

Мало хто з письменників удостоївся такої всенародної заслуженої шани і слави, щирої прихильності та любові, як Тарас Григорович Шевченко. Його пророчі поетичні слова не лише збудили зі сну віковичної неволі український народ, а й стали дороговказом до волі та державної незалежності.

**«Хата батьків у с. Кирилівці»
(Шевченко, 1843)**

Народився Тарас Шевченко 9 березня 1814 року в с. Моринцях Звенигородського повіту Київської губернії (нині Черкаська область) у родині кріпаків Григорія і Катерини

Шевченків. Батько був не тільки добрим хліборобом, він ще й стельмахував та чумакував, до того ж був грамотним. Коли Тарасові було два роки, родина переїхала до села Кирилівка. Тому Т. Шевченко дуже часто називає батьківщиною саме Кирилівку, говорив, що тут він і народився.

Дід майбутнього поета та художника, Іван Шевченко, був освідченим селянином — умів читати й писати, знав багато цікавих історій. Тож маленький Тарас полюбляв проводити з ним багато часу, зростаючи під впливом розповідей про Коліївщину, козаччину та народних героїв – Залізняка, Гонту. До оселі Тарасового діда часто заходили кобзарі: їхня творчість справила величезний вплив на хлопчика та формування його світогляду. За спогадами рідних, малий

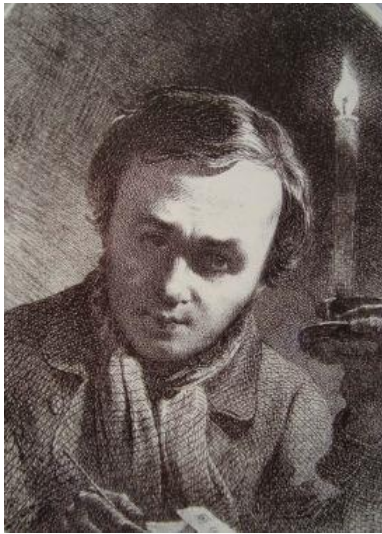
Шевченко ріс дуже жвавим, неспокійним та непосидючим хлопчиком, міг утнути щось зовсім несподіване, якщо його залишали без нагляду.

Ще за життя матері, Тараса послали в науку до сільського дяка Павла Рубана (Совгиря). Хлопець швидко навчився читати й писати, разом з тим почав малювати – у нього виявився великий хист до малювання. Згодом невичерпне бажання навчитися малювати змусило Тараса ходити від одного села до іншого, шукаючи вчителя-маляра.

У 9 років Тарас втратив матір. Батько, залишившись з малими дітьми, змушений був одружитися з вдовою Оксаною Терещенко, яка мала трьох своїх дітей. Після смерті батька, жити в рідній хаті хлопчику було вже не сила. Він часто втікав з дому, а невдовзі й зовсім залишив оселю. Спочатку Тарас трохи пожив у дядька Павла, який був опікуном сиріт, потім оселився в нового кирилівського дяка Петра Богорського. Переказують, що той узяв до себе сироту з власної волі – за навчання хлопця йому ніхто не платив. П. Богорський був вихованцем Київської духовної академії, де дійшов до класу риторики – непогано знався на мовах, поезії, церковному співі. Але Тарасові у вчителя жилося несолодко, принаймі він не раз тікав зі школи...

Понад усе Тарас любив малювати: вуглиною або крейдою малював скрізь, де було можна й не можна: на стінах, на дверях, на воротах. Ця звичка залишилася у нього на все життя. Пристрасть до малювання стала ще більшою, коли Тарас почав ходити до школи й міг розжитися на папір та олівець. Після втечі від Петра Богорського, малий художник шукав собі вчителя малювання – спершу у Лисянці,

потім у Тарасівці. Ці пошуки ні до чого путнього не привели, і Т. Шевченко знову повертається до Кирилівки, де стає пастухом громадської череди.

Якийсь час хлопець жив у кирилівського священника отця Григорія Кошиця, виконуючи нехитрі обов'язки по господарству.

У 1828 році шістнадцятирічного Тараса взяли до панського двору Енгельгардта у Вільшаній. Відомо, що спочатку він був кухарчуком, а потім слугою-козачком у панських покоях.

6 грудня 1829 року, як згадував потім Т. Шевченко у своїй «Автобіографії», пан та пані увечері поїхали на дворянське зібрання, а він, коли в домі все стихло, узявся перемальовувати портрет козака Платова. Повернувшись, пан застав хлопця за цим заняттям і жорстоко покарав – нібито від запаленої свічки могла спричинитися пожежа. Однак невдовзі Енгельгардт захотів мати власного художника і коли у 1831 році переїхав до Петербурга, разом з іншою челяддю забрав і Тараса. У 1832 році пан віддав його на чотири роки в науку до живописця В. Ширяєва. Ця байдужа до долі хлопця людина звалила на його плечі всю чорну роботу по майстерні. Хлопець сам у вільні години ходив до Літнього саду, щоб з натури змальовувати садові скульптури. За цією роботою улітку 1836 року його побачив земляк – художник Іван Сошенко. Зустріч з ним стала переломною в подальшій долі Шевченка.

Іван Сошенко представив Тараса конференц-секретарю Академії мистецтв Василю Григоровичу, художникам Олексію Венеціанову та

Карлу Брюллову, поетам Василю Жуковському та Євгенові Гребінці. Порадившись, вони вирішили викупити талановитого юнака із кріпацтва.

22 квітня 1838 року, за величезні за тими мірками гроші – 2500 рублів асигнаціями, одержаними від лотереї, на якій було розіграно портрет Василя Жуковського роботи Карла Брюллова, Тарас Шевченко отримав волю. Він почав навчатися в Імператорській Академії Мистецтв, відвідуючи заняття як вільний слухач. До 1844 року навчався під керівництвом К. Брюллова, користувався його багатю бібліотекою, деякий час навіть жив у нього на квартирі. За словами Т. Шевченка то була «найсвітліша доба його життя, незабутні, золоті дні».

Завдяки наполегливій роботі над собою Тарас домагається значних успіхів у живописі. Він став чудовим портретистом та великим майстром акварельного малюнка і за успіхи у навчанні одержав від Академії три срібних медалі: у 1840 році за картину «Хлопчик –

жебрак, що дає хліб

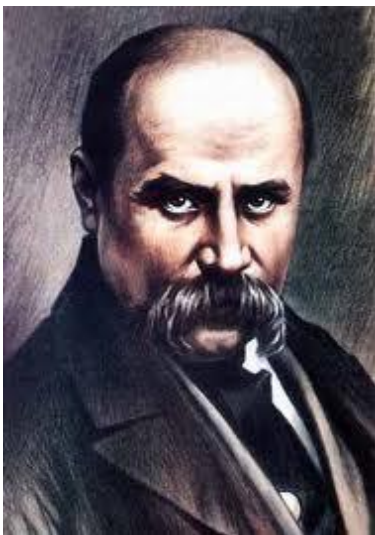

собаці» та 1841 року за картину «Циганка-ворожка». Перший малюнок, за який Т. Шевченко одержав срібну медаль у 1839 році, на жаль, не зберігся. На відміну від інших студентів Академії, він у своїх творах змальовував людей з народу – дівчину-

кріпачку, дітей, циганку та інших, намагаючись привернути увагу суспільства до пригнобленого люду.

Навчаючись в Академії Мистецтв, Т. Шевченко знайомиться з визначними творами західноєвропейської літератури, читає твори українських письменників – І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка та інших; вивчає французьку мову, що в значній мірі підносить літературний, культурний і політичний рівень поета.

У травні 1843 року Тарас Шевченко разом з Євгеном Гребінкою приїжджає до України – подорожує по містах і селах, спілкується з народом, виконує низку етюдів та начерків.

На початку червня відвідує Київ та Київщину, знайомиться із студентами та інтелігенцією, вивчає історичні й культурні пам'ятки, записує народні пісні та перекази, змальовує краєвиди та стародавню архітектуру.

Наприкінці літа подорожує півднем України. Згодом, в жовтні, оселяється в Яготині у флігелі маєтку князя Миколи Рєпніна.

Наприкінці лютого 1844 р. Тарас Шевченко повертається до Петербурга, де продовжує навчання в Академії Мистецтв. 22 березня 1845 року рада Академії мистецтв надала Т. Шевченкові звання «некласного художника». А вже наступного дня він знову вирушив в Україну. Почалися мандри дорогами рідного краю, що триватимуть аж до арешту. Глухів, село Мар'янське, що належало Олександрові Лук'яновичу, маєтки Ґалаганів у Сокиринцях та Дігтярах, Ромни зі

своєю славетною Ільїнською ярмаркою, Полтава, Лубни, Миргород, Переяслав, В'юнище, Чигирин, Суботів, Кирилівка, Київ... З літа 1845 року Т. Шевченко починає виконувати завдання археологічної комісії при канцелярії київського, подільського та волинського генерал-губернатора, у роботі якої брали участь такі видатні вчені й добрі знайомі художника, як Микола Іванишев, Микола Костомаров, Михайло Максимович та інші, а в листопаді-грудні офіційно стає її співробітником. Спочатку комісія відрядила Т. Шевченка на Полтавщину та Чернігівщину, а наприкінці вересня 1846 року – на Київщину, Поділля й Волинь, де він мав збирати народні перекази, легенди, сказання, пісні, змальовувати кургани та урочища, з якими пов'язані важливі історичні події, пам'ятки архітектури, описувати всілякі старожитності тощо. За час своїх мандрів Т. Шевченко встиг побачити ледь не всю «підросійську» Україну. Федір Кружилка із села Вишневець на Волині згадував, що поетові кортіло побувати навіть по той бік російсько-австрійського кордону – в славетному Підкамені. Що ж бачив художник, мандруючи шляхами України як співробітник Археографічної комісії? Найперше, звісно, розкішні краєвиди й не менш розкішні пам'ятки архітектури та історії. Про це свідчать його «Археологічні нотатки» за 1845-1846 роки, численні малярські роботи, наприклад, сепія «Церква всіх святих у Києво-Печерській лаврі», акварелі «Вознесенський собор у Переяславі», «В Густині. Церква Петра і Павла», «Почаївська лавра з півдня» та інші. Вишукані й урочисті форми старовинних споруд зачаровували митця. «Надвечір, — писав Т. Шевченко про Вознесенський собор у Переяславі, — на

темному тлі докільця, неначе ті діаманти, переливаються переяславські Божі храми, а один із них виблискує своєю золотою маківкою найяскравіше. Це собор, збудований Мазепою», храм «прекрасної, граційної, напіврококо, напіввізантійської архітектури».

21 вересня 1846 р. генерал-губернатор Д. Бібіков видав розпорядження у якому доручив Тарасу Шевченку записати пісні, народні звичаї жителів Волині, змалювати старовинні церкви волинського краю, зокрема і Почаївську Лавру. У 19 ст. до складу Волині входили сучасні Волинська, Рівненська, Житомирська, Хмельницька і частково Тернопільська області.

Тематика Волині вже згадується у поетичних творах Т. Шевченка, зокрема у поемах «Гайдамаки», «Сліпа».

Дослідники припускають, що по дорозі до Почаєва, Т. Шевченко міг відвідати місто Вишневець (нині Тернопільська область, колись історична Волинь), де було родове гніздо князів Вишневецьких, які залишили слід в історії України та Польщі. У Вишнівці народився Дмитро Вишневецький, якого вважають засновником Запорізької Січі.

Але основною метою перебування Тараса Григоровича на Волині була Почаївська лавра. У Почаєві Т. Шевченко намалював чотири акварелі, два ескізи і зробив начерк олівцем. Ці роботи засвідчили великий талант митця. Нині вони зберігаються у Національному музеї Т. Шевченка у Києві.

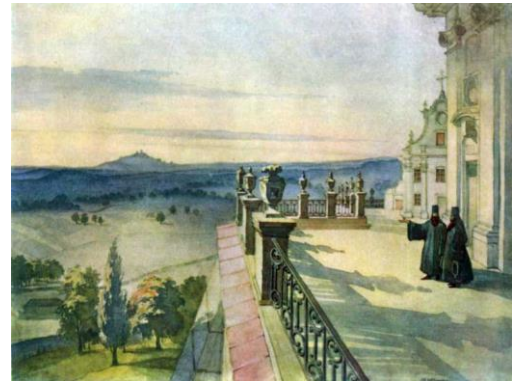
Картина Т. Шевченка «Почаївська лавра з півдня», 1846 р

Картина Т. Шевченка «Почаївська лавра з заходу», 1846 р.

Успенський Собор Почаївської лаври (внутрішній вигляд)

Вид на околиці з тераси Почаївської лаври

Також записав 4 жартівливі (сороміцькі) пісні, серед них «Гиля-гиля, селезень, сизокрилий». І хоча у своїх творах поет часто був вільнодумцем, але православну релігійну традицію він поважав, зокрема, Почаїв згадує у поемі «Петрусь».

Також Т. Шевченко відвідав м. Кременець, де у 1803 році сполонізований український шляхтич, найосвіченіша людина свого часу – Тадеуш Чацький відкрив Вищу Волинську гімназію (Кременецький ліцей) та володів бібліотекою, яка нараховувала понад 20 тис. книг.

Краєзнавці вважають, що Тарас Шевченко проїздом був у Берестечку, Дубні, Корці, Новограді-Волинському. Можливо, у селах

Вербка і Секунь Ковельського району, де реставрував ікони у тамтешніх церквах, про що ходили розповіді серед селян.

У 1846 році Тарас Шевченко, після знайомства з Миколою Костомаровим, вступив до таємної політичної організації – Кирило-Мефодіївського братства, яке поширювало ідеї слов'янського єднання, маючи за мету утворення федерації вільних слов'янських народів. Основний програмний документ організації – «Книга буття українського народу», написана М. Костомаровим. У ньому читаємо, що недалеко вже той час, коли в Україні всі люди будуть «вільні і рівні, і не мала б Україна над собою ні царя, ні пана, oprіч Бога Єдиного, і, дивлячись на Україну, так би зробилося і в Польщі, і в інших слов'янських краях».

Членами товариства були вихованці й співробітники Київського та Харківського університетів. Провідну роль серед них, окрім М. Костомарова та Т. Шевченка, відігравали Г. Андрузький, В. Білозерський, М. Гулак, П. Куліш.

5 квітня 1847 року Т. Шевченка за доносом було заарештовано при в'їзді до Києва та наступного дня відправлено в Петербург. Там у

казематі, захований від усього світу, в брутальних допитах і нестерпному очікуванні вироку, провів Тарас Григорович квітень і травень. Письменика звинувачували, головним чином, не в участі Кирило-Мефодіївському братстві, а в написанні революційних творів – найбільшу лють у жандармів викликала поема «Сон».

30 травня 1847 року Т. Шевченкові оголошено царський вирок про заслання в Окремий Оренбурзький корпус рядовим солдатом на 10 років «під суворий нагляд із заборонаю писати й малювати». Свою службу він проходив в Орській фортеці. Незважаючи на суворий нагляд, Т. Шевченко намалював автопортрет, продовжував писати поетичні твори, які вміщав у невеликі «захаяльні книжечки».

У травні 1848 року Тараса Григоровича зараховано до складу експедиції контр-адмірала Олексія Бутакова, яка мала завдання вивчити і науково описати Аральське море. В експедиції Т. Шевченко виконав ряд пейзажних малюнків та продовжував працювати над літературними творами.

У листопаді 1849 року після важкого переходу через пустельні степи поет прибув до Оренбурга.

За порушення царського наказу про заборону писати й малювати Т. Шевченка знову було заарештовано та під конвоєм відправлено до Орської фортеці.

17 жовтня 1850 року Т. Шевченко прибув на заслання у Новопетровське укріплення. Умови проживання тут були жахливими:

навколо пустеля, пісок і солоня вода, жодних доріг, шкідливий клімат. Тут, за розрахунком царських прислужників, поет повинен був загинути якщо не від хвороб, то від нудьги та безнадії. Для нагляду за ним було прикріплено єфрейтора, який ходив за поетом як тінь і стежив, щоб Тарас Григорович не міг ні писати, ні малювати – при найменшій підозрі грубо обшукував поета. На муштру Т. Шевченко мусив ходити навіть хворим, а хворів він безперервно два роки – цингою та золотухою.

Під час заслання, Т. Шевченко брав участь в експедиції в гори Каратау, де попри заборону створив близько 100 малюнків.

У 1852 році Тарас Шевченко почав писати прозові твори російською мовою. Згодом йому полегшили умови заслання, завдяки дружнім стосункам з новим комендантом укріплення.

18 лютого 1855 року помер імператор Микола I і у поета з'явилася надія на амністію. Принаймі друзі зробили все від них залежне, щоб вирвати його з неволі – Тарас Григорович дізнався про свою свободу 21 липня 1857 року.

2 серпня 1857 року на рибацькому човні Т. Шевченко виїхав з Новопетровського укріплення до Астрахані, а потім на пароплаві – до Нижнього Новгорода. Над ним встановлюється таємний поліцейський нагляд. У 1858 році він виїжджає в Москву, а звідти у Петербург.

Влітку 1859 року поет знову вирушає на батьківщину, зустрічається з друзями, ріднею, подовгу живе у них. 15 липня Тараса Григоровича було заарештовано втретє, але, після закінчення слідства, йому було дозволено повернутися в Петербург.

Ностальгія, туга за рідною землею не полишають великого Кобзаря. Восени він звертається до родича Варфоломія Шевченка з питанням будівництва хати в Україні.

Важко захворівши ще наприкінці 1860 року, Тарас Шевченко продовжує працювати, листуватися з друзями, малювати.

Тарас Григорович пішов із життя 10 березня 1861 року. Його тіло було поховане на Смоленському кладовищі в Петербурзі, але потім, згідно із «Заповітом», прах було перевезено до України.

26 квітня 1861 року домовину із тілом поета поїздом повезли до Москви. В Україну труну везли кіньми. До Києва прах Т. Шевченка привезли 6 травня увечері, а наступного дня перенесли на пароплав «Кременчуг». 8 травня пароплав прибув до Канева, й тут, на Чернечій (тепер Тарасова) горі, поета поховали. Над ним насипали високу могилу, яка стала священним місцем для українського та інших народів світу.

Т. Шевченко і кохання.

Він прожив лише 47 років, та мало хто знає, що маючи надзвичайну славу поета і художника, митець Т. Шевченко був нещасливим в особистому житті. Тема любові, сім'ї, дітонародження – одна з центральних у творчості письменника, більше того, вона основна в житті Тараса Шевченка. Степан Балей писав: «Знаємо, що доля не дозволила поетові пережити повну, щасливу любов, а знаємо, як глибока була в його душі потреба любити і бути любленим...».

***«Мені ж, мій Боже, на землі
подай любов, сердечний рай!
І більш нічого не давай!»***

«Молитва» 24 травня 1860 р.

Їх було вісім – знакових жіночих постатей у бентежному і сповненому драматизму житті Тараса. Імена більшості з них ми б не знали, якби не любов до них великого поета. Найчастіше його обраниці не могли оцінити ані поетичного, ані художнього дару великого митця. Тому він втішався, переконував себе у правильності «запорозького вибору»:

***«Не женися на багатій, Бо вижене з хати,
Не женися на убогій, Бо не будеш спати.
Оженись на вольній волі, На козацькій долі,
Яка буде, така й буде, Чи гола, то й гола.
Та ніхто не докучає...»***

Т. Шевченко.

Першим коханням Т. Шевченка була молода дівчина, одноліток Тараса – Оксана Коваленко. Родичі та знайомі закоханих були впевнені, що молоді одружаться, щойно досягнуть старшого віку. Але надії були марними – Тарас, як кріпак пана Павла Енгельгардта, мусив поїхати до Вільна (тепер – Вільнюс). Усе своє подальше життя Тарас Григорович буде з ніжністю згадувати ту дівчину.

Наступне кохання Т. Шевченка – Амалія Клоберг. Портрет молоді п'ятнадцятирічної дівчини-натурщиці, з якою Тарас познайомився ще будучи студентом Петербурзької Академії мистецтв,

буде вперше і востаннє підписаний прізвищем Чевченко, а не Шевченко. Сам образ дівчини пізніше з'явиться у творі «Художник» під ім'ям Паші.

На одному з балів в селі Мойсівці Тарас Григорович познайомився з дружиною поміщика Платона Закревського – Ганною Закревською. Між дружиною господаря та молодим поетом спалахує палка пристрасть, але, коли Тарасу через справи довелося залишити садибу, зв'язок між ними увірвався. Не дивлячись на те, що їх стосунки не мали майбутнього, вони дуже вплинули на Т. Шевченка. Саме після знайомства з Анною в поета з'являється бажання одружитися, мати свій дім та дітей. Пізніше Ганні Закревській було присвячено декілька віршів.

Познайомився Тарас Шевченко з Варварою Репіною влітку 1843 року, коли завітав до Яготину, щоб зробити декілька замальовок. На деякий час, художник зупинився в маєтку князя Миколи Григоровича Репіна-Волконського, куди згодом повернувся на рік. Варвара Миколаївна, дочка князя, була енергійною, стрункою та дотепно-люб'язною жінкою і лише на шість років старшою за Тараса. Вона одразу, покохала поета і, нехтуючи всіма забобонами, стала називати його генієм. Сам Тарас Шевченко сприймав її не як коханку чи кохану жінку, а як опікунку чи сестру, Варвара Миколаївна вважала себе янголом-охоронцем поета. Вони підтримували зв'язок усе життя: і коли Т. Шевченко був у засланні, і коли повертався на Батьківщину. Пізніше письменник присвятив їй поему «Тризна», а вона написала про поета повість.

Коли Тарас Григорович перший раз відвідував Україну, свою малу батьківщину, як вільна людина, йому сподобалася донька місцевого попа – Феодосія Кошиць. Але не сподобався її батькам – під час сватання отримав гарбуза. За місцевими переказами дівчина не витримала і збожеволіла та померла в 1884 році.

Під час тривалого заслання Тарас Шевченко не залишився без жіночої підтримки. В цей час він закохується в дружину коменданта Новопетрівського укріплення Агату Ускову. Жінка здавалася йому вершиною досконалості, була його платонічною любов'ю, вони підтримували дружні стосунки впродовж багатьох років.

Коли поету йшов 44 рік, почуття самотності та пригніченості заповнили його душу – він відчував себе старим не по роках, навіть відпустив довгу бороду. Саме тоді остаточно вирішив одружитися, щоб поруч з молододю та коханою жінкою повернути втрачені на каторзі роки. Деякі обставини в дорозі з Петербурга до Москви змусили Тараса Шевченка зупинитися в Нижньому Новгороді. Відвідуючи театр, поет побачив на сцені Катю Піунову, і знову закохався – молода шістнадцятирічна актриса здалася йому ідеалом. Аби допомогти дівчині з театральною кар'єрою, викликав свого знайомого – знаменитого актора Михайла Щепкіна, щоб той зіграв з Катериною у спектаклях. Згодом Т. Шевченко написав про це замітку до місцевої газети, сповнену захопленням від таланту актриси. На жаль, Катерина Піунова лише скористалася поетом – її батьки відмовили у проханні віддати дочку заміж, аргументувавши тим, що він занадто старший за неї.

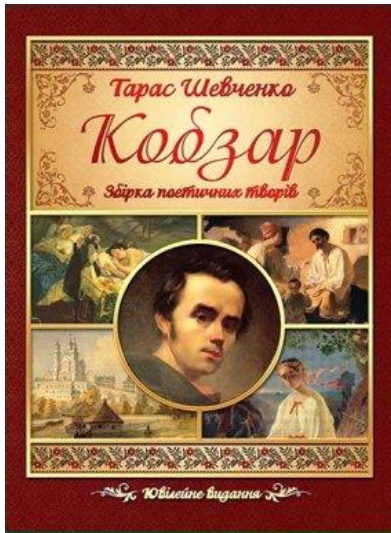
Черговою музою для Тараса стала Марія Максимович, яка була дружиною давнього друга поета. Під час перебування в Москві, Т. Шевченко неодноразово бачився з Марією і саме їй подаровав автограф вірша «Садок вишневий коло хати...». Хоча вони й листувалися, але їхні розмови стосувалися лише вибору наречених.

Останнім коханням поета була 19-річна дівчина Лукерія Полусмак, яка наймитувала в Петербурзі. Лукерія була для Тараса останньою соломинкою, порятунком від самотності та надією на створення сім'ї. Простакувату дівчину Тарас Григорович зваблював дорогими подарунками, але вона не хотіла залишати столичного життя і переїжджати в Україну, щоб жити в селі. Лукерія покинула поета, вийшовши заміж за перукаря. Лише 1904 року, після смерті чоловіка, Лукерія Яковлева-Полусмак, залишивши дітей в Петербурзі, приїхала до Канева щоб до кінця своїх днів каятися про помилку молодості і доглядати за могилою Тараса на Чернечій горі. Лукерія хотіла, щоб її поховали біля підніжжя Тарасової могили, але її заповіт залишився невиконаним.

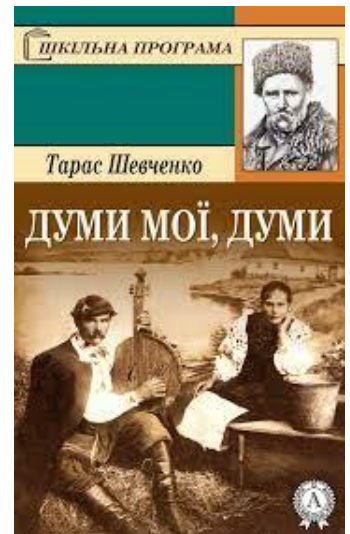
Літературна діяльність.

Тарас Шевченко почав писати вірші у 1837 році, будучи ще кріпаком. У 1838 р. віддав кілька своїх віршів Євгену Гребінці для публікації в українському альманасі «Ластівка».

У лютому 1839 року Євген Гребінка познайомив молодого поета з українським поміщиком Петром Мартосом, який зажадав мати акварельний портрет його роботи.

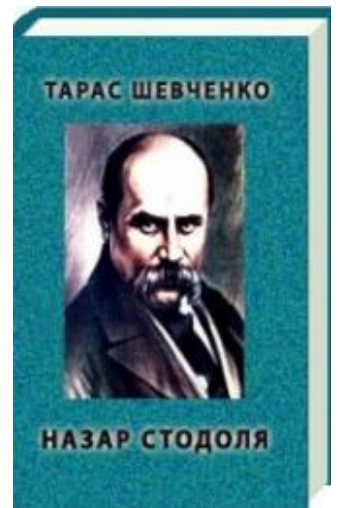

Перебуваючи на сеансах в художній майстерні Т. Шевченка, П. Мартос побачив зшиток з його віршами й захопився ними. Він запропонував оплатити своїми коштами їх видання, а Є. Гребінка з ентузіазмом визвався підготувати рукопис до друку. Збірка поезій під символічною назвою «Кобзар» містила вісім творів («Думи мої, думи мої», «Перебендя», «Катерина», «Тополя», «Думка», «До Основ'яненка», «Іван Підкова», «Тарасова ніч») і побачила світ 18 квітня 1840 року. Враження, яке справив «Кобзар» і твори, що були надруковані згодом в «Ластівці», посилилося, коли 1841 року вийшла окремою книжкою історична поема «Гайдамаки» (1839-1841), присвячена Коліївщині. Поетичне слово Т. Шевченка набуло нечуваної популярності в російськомовній імперській столиці, дійшло до України й полонило її народ. Відтоді Тараса Григоровича почали називати Кобзарем, а поезія «Думи мої, думи мої» стала народною піснею.

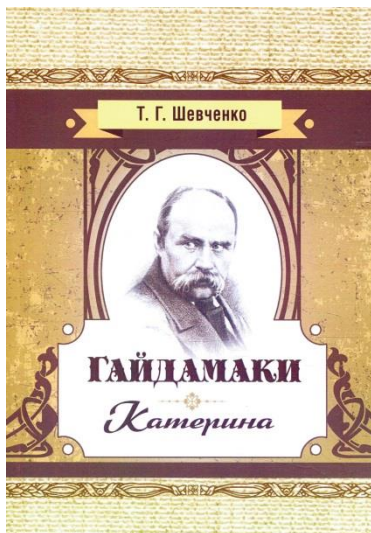

Тарас Шевченко написав 237 віршів та поем, із них – 235 поезій українською та 2 поеми російською мовами. Багато творів мають декілька варіантів. Зокрема, відомі три редакції поеми «Відьма» (первісний варіант назви – «Осика», 1847), дві редакції поеми «Москалева криниця», дві редакції вірша «Лічу в неволі дні і ночі» тощо. Проза Тараса Шевченка налічує 11 творів: 9 повістей, написаних

російською мовою між 1852-1857 роками; уривок віршованої трагедії «Микита Гайдай» (1841) російською мовою та драму «Назар Стодоля» (1843), яка збереглася в частковому українському перекладі (усі діалоги перекладено українською мовою, а всі описи дій залишилися російською).

Сучасники поета згадували, що Т. Шевченко писав на всьому, що підпадало під руку, дарував і залишав автографи своїх віршів друзям та знайомим. Вважається, що й досі не всі твори

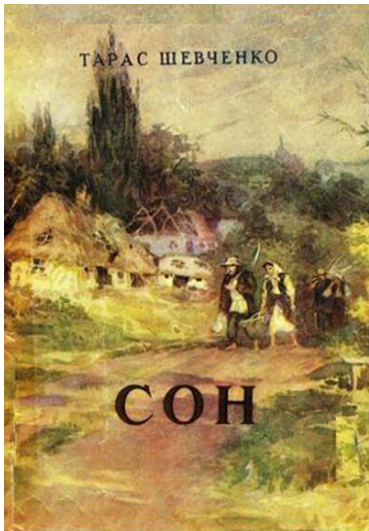

поета відомі та надруковані. Про це свідчить і спомин його приятеля Андрія Козачковського: «Якось розговорився з поетом про його рукописи і...нагадав Т. Шевченкові кілька коротких його творів, які він позабував, і він записав їх. Взагалі, з розмови виявилось, що з написаних до 1846 року його творів багато які втрачені

безповоротно...».

До першого періоду літературної творчості Т. Шевченка належать романтичні балади «Причинна» (1837), «Тополя» (1839) і «Утоплена» (1841), які потрапили до збірки «Кобзар», 1840 року. Особливе місце серед творів цього періоду посідає реалістична соціально-побутова поема з елементами романтичної поетики «Катерина». У романтичних тонах були написані твори історичної тематики: «Тарасова ніч» (1838), «Гайдамаки» (1841), поеми «Іван Підкова» (1940) і «Гамалія» (1942), у яких висвітлювалась тема боротьби українського народу проти

поневолення польською шляхтою й героїчні походи українського козацтва проти турків. Новим явищем в українській драматургії стала п'єса «Назар Стодоля» (1843), створена на межі першого й другого періодів творчості Шевченка.

Твори періоду «трьох літ» (1843-1845 роки) відзначилися новими мотивами визвольної боротьби українського народу. Це поезія «Чигрине, Чигрине...» (1844), поема «Сон» (1844), які були написані під безпосереднім враженням від тогочасної дійсності в Україні. Сатира була присутня і в інших «політичних поемах» Т. Шевченка 1845 року: «Великий льох», «Кавказ», «І мертвим, і живим...» та вірші «Холодний Яр». До рукописної збірки «Три літа» увійшли також історична поема «Єретик» (1845), соціально-побутові поеми «Сова» (1844), «Наймичка» (1845), «Відьма» (1847) та інші. У грудні 1845 року Т. Шевченко став першим літератором, який переклав українською мовою десять біблійних псалмів. Цикл поезій під назвою «Давидові псалми» вважається «перлиною» Шевченкової лірики.

Високою художньою майстерністю відзначається цикл віршів «В казематі», написаний навесні 1847-го в умовах ув'язнення і допитів у Петербурзі. Зокрема поезії: «Мені однаково», «В неволі тяжко», «Садок вишневий коло хати», «Мені тринадцятий минало», «І виріс я на чужині», «І золотої й дорогої», «Лічу в неволі дні і ночі», «Якби ви знали, паничі» та інші. На засланні Т. Шевченко написав декілька

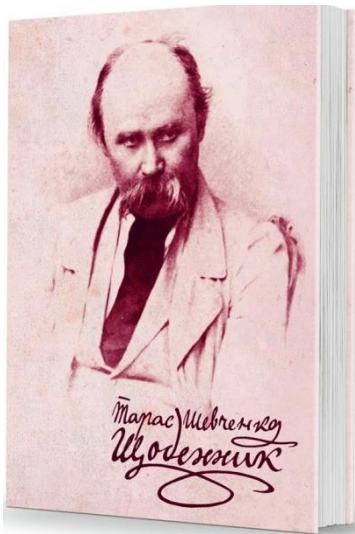
лірично-епічних поем, що відзначаються новими формами зображення подій і свідчать про творчий розвиток поета: «Марина», «Варнак», «Чернець», «Москалева криниця», «Титарівна», «Сотник» і «Петрусь». На засланні було написано поему «Княжна», уривок з якої – «Зоре моя вечірняя» було покладено на музику композитором Яковом Степовим, згодом став народною піснею.

Повернувшись із заслання, поет у вірші «Подражаніє 11 псалму» у формі біблійного пророцтва афористично висловив свої мрії про вільне життя народу: «... Возвеличу Малих отих рабів німих! Я на сторожі коло їх Поставлю слово». У поезії «Осії глава XIV» – прорік неминучість майбутньої революційної розправи над гнобителями. Поему «Марія» (1859), присвячену темі стражденного життя жінки-матері, Іван Франко вважав «вершиною у створенні Т. Шевченком ідеалу жінки-матері». Наприкінці життя Тарас Григорович почав перекладати «Слово о полку Ігоревім» (1860), але встиг перекласти лише два уривки – «Плач Ярославни» (дві редакції) і «З передсвіта до вечора». Свій останній поетичний твір – вірш «Чи не покинуть нам, небого», Тарас Шевченко написав за десять днів до смерті.

Російськомовні прозові твори які були написані у Новопетровському укріпленні Т. Шевченко підписував псевдонімом «Кобзар Дармограй»: «Наймичка» (1853), «Варнак» (1853), «Княгиня» (1853), «Музикант» (1855), «Нещасний» (1855), «Капітанша» (1855), «Близнюки» (1855), «Художник» (1856) і

«Прогулянка з задоволенням і не без моралі» (1858). Це він робив через неможливість виступати під власним прізвищем й задля відмежування прози від поезії у своїй творчості.

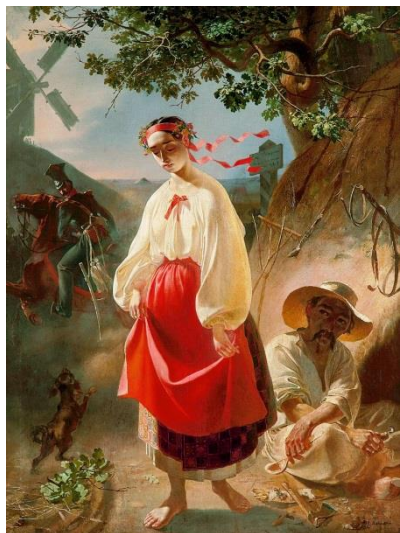
З 12 червня 1857 року, після отримання звістки про можливе звільнення із заслання письменник почав вести у Новопетровському укріпленні «Щоденник», де описував події, які відбувалися навколо нього, власне солдатське життя та свої спогади і думки. «Щоденник» був адресований друзям Т. Шевченка, тому писався російською мовою, щоб всі могли читати і розуміти написане. 13 липня 1858 року в Петербурзі «Щоденник», який складався зі 102 аркушів, був завершений. Згодом зміст «Щоденника» сприяв науковцям краще зрозуміти біографію та світогляд письменника, його літературно-мистецьку спадщину.

Літературні твори Тараса Шевченка всесвітньо відомі, їх переклали 147 мовами світу, вони стали невіддільною частиною національної культури багатьох народів.

Шевченко-художник.

Тарас Шевченко як художник займає одне з найпочесніших місць в українському образотворчому мистецтві. Дослідники його творчості стверджують, що за життя він намалював 1300 картин, портретів, малюнків, офортів, ескізів, етюдів, з яких дійшли до нас 850 робіт. Лише незначна їхня частина має авторські підписи або написи і ще менша – авторські дати.

Живописні та графічні твори за часом виконання датовані 1830-1861 роками. За жанрами – це портрети, композиції на міфологічні, історичні та побутові теми, архітектурні пейзажі і краєвиди. Виконано їх у техніці олійного письма на полотні, а також – аквареллю, сепією, тушшю, свинцевим олівцем та в техніці офорта. Існують відомості про

понад 270 втрачених і досі не знайдених робіт. Після створення картини «Катерина» (1842) майстерність Т. Шевченка порівнювали з майстерністю Рембрандта. За успіхи у гравіюванні Академія мистецтв у 1859 році присудила йому звання академіка.

У середині 1840-х років Т. Шевченко поставив за мету створити альбом офортів під назвою «Живописна Україна». З початком роботи над виданням художник звертався до різних впливових осіб із проханням допомоги йому. У листі губернатору Чернігова Павлу Гессе він розкрив деталі своєї задуми: «Мені здається, якби батьківщина моя була найбіднішою, найменшою на землі, і тоді б вона мені здавалася кращою за Швейцарію і всі Італії. Ті, хто одного разу бачили нашу країну, кажуть, що хотіли б жити і померти на її прекрасних полях. Що ж нам сказати, її дітям, вони мають любити і пишатися своєю прекрасною матір'ю. Я, як член її великого сімейства, служу їй якщо не на суттєву користь, то принаймні на славу імені України».

У планах художника був випуск 12-ти естампів щорічно в рамках цього циклу, але через брак коштів вдалося видати лише один альбом,

куди увійшло 6 офортів: «У Києві», «Видубицький монастир», «Старости», «Судна рада», «Казка», «Дари в Чигирині 1649». Це стало єдиним персональним мистецьким виданням, опублікованим за життя Шевченка. У ньому вперше в історії України йшла мова про роль образотворчого мистецтва у соціальній сфері. Шевченко до кінця своїх днів продовжував удосконалюватись у гравіюванні і його напрацювання значно просунуло мистецтво гравюри в країні.

Мистецька спадщина Т. Шевченка довгий час знаходилась у приватних колекціях і не була доступна широким масам. Люди, до яких потрапили роботи художника, часто не уявляли собі їхньої цінності. Більшість картин і малюнків зберігаються в Національному музеї Тараса Шевченка, але чимало робіт художника знаходиться у Львівському Національному музеї ім. А. Шептицького, у Росії та Казахстані.

Твори Шевченка в піснях та музиці.

Тарас Шевченко напрочуд гарно співав українські пісні, його спів справляв на слухачів глибоке враження. Співав баритоном з високими теноровими нотами, голос звучав чуттево, м'яко й сумовито. Перший, хто музично освоїв творчість Т. Шевченка, був народ. Як свідчить дослідник історії української музики Микола Грінченко, народ почав читати «Кобзаря» по-своєму: став співати його, уклавши мелодії майже до 200 віршів. Водночас над текстами письменника працювало й чимало композиторів. Починаючи з середини XIX століття рідко хто з них міг оминати творчість Тараса Григоровича. «Кобзар», як геніальне явище світової літератури, ще при житті автора став об'єктом творчої

уваги митців. Як наслідок – було створено дві з лишком тисячі музичних творів різних жанрів і форм.

На слова поезії «Думи мої, думи мої» писали музику композитори Олександр Рубець і Владислав Заремба, але найкращою стала народна мелодія. У 1875 році композитор і поет Петро Ніщинський написав музику до «Вечорниць» для драми Т. Шевченка «Назар Стодоля». Першу оперу на слова поета створив Микола Аркас (опера «Катерина»). У циклі «Музика до «Кобзаря» Миколи Лисенка понад 80 пісень, дуетів, тріо, поем та кантат. У 1934 році на тему «Заповіт» написав кантату Станіслав Людкевич. Поклав на музику слова поета відомий російський композитор Модест Мусоргський, який був особисто знайомий з Т. Шевченком. Освоювали тексти Шевченка Сергій Рахманінов, Петро Чайковський, а найбільше – українські композитори.

У 1870 році Петро Щуровський, композитор і викладач музики в Полтавському інституті шляхетних дівчат, в майбутньому капельмейстер Московської імператорської опери, організував у Полтаві курси теорії музики. Одним з найретельніших учнів на цих курсах був Гордій Гладкий, який працював прикажчиком в крамниці із продажу чаю московських купців Попових. Музику до «Кобзаря» Г. Гладкий почав писати ще до вступу на курси. Саме тоді була написана музика до «Заповіту». Одного разу на лекції, виконуючи завдання з гармонії на власні теми, Г. Гладкий подав викладачеві свій варіант музики до «Заповіту» Т. Шевченка. П. Щуровський схвалив роботу, однак серйозного значення музиці тоді ніхто не надав, хоч знайомі

автора, збираючись у нього щосуботи, охоче співали пісню. Скоро вона зазвучала в Києві, куди її завезли товариші Г. Гладкого, потім і в інших містах.

Зацікавився музикою «Заповіту» і Микола Лисенко, вніс кілька поправок у музичний текст. З кінця ХІХ століття «Заповіт» став улюбленим твором українського народу, перейшов у фольклор і став народною піснею. В наші дні «Заповіт» найчастіше звучить в обробці визначного українського композитора, хорового диригента, учня і послідовника Миколи Лисенка – Кирила Стеценка. Музичні твори різних жанрів на тему «Заповіту» написали П. Демуцький, Я. Степовий, О. Спендіаров, Д. Аракішвілі та багато інших. Відомо понад 60 музичних інтерпретацій твору, серед них – великі форми: кантати С. Людкевича, В. Барвінського, Л. Ревуцького, симфонічна поема Р. Глієра тощо.

Значення творчості Шевченка.

Мова творів Т. Шевченка стала наріжним каменем нашої літературної мови.

Іван Огієнко (Митрополит Іларіон) у своїх працях, присвячених поету, писав: «Його вірші справді запалюють своїх читачів і слухачів... вони ходили по всій Україні і всій Росії сотнями списків – і всіх запалювали! ... Власне твори Т. Шевченка широко рознесли й остаточно затвердили наші національні назви: Україна, український.» А український вчений і письменник – Іван Белебега зазначав: «Шевченко – символ України. У нього було таке ж саме життя, як і життя України. Скільки б жили українці на землі, найвищим

авторитетом для них завжди буде ім'я Тараса Шевченка. І це тому, що саме він зробив нас українцями».

Письменник Борис Харчук говорив про життєвий й творчий шлях Т. Шевченка: «Тарас Шевченко... Такий великий, що бути більшим не можна. Як Україна. Як світ. Був безрідним сиротою, а став найкривнішим усім нам з покоління і в покоління. Був кріпаком, а заговорив і показав шлях до свободи. Жив в імперії сваволі, насильства й наруги, де на всіх язиках все мовчить, а кликав не криводушничати, порвати кайдани і іти просто, щоб не було за собою і зерна неправди. Мордувався в тюрмі народів і був свідком зречення від материнської мови, культури й історії, а залишався вірним ідеалам волі і братерства; горів очисним вогнем сумління і вражав своїм запитанням, як полум'ям сорому: хто ж ми, чиїх батьків, ким і за що закуті?...»; «...його слово добре і ніжне, як материнські руки, коли мати пригортає до грудей свою дитину. Воно миле і цнотливе, як очі нареченої, коли вона самим поглядом присягається нареченому на вірність. Це слово всепалиме: або зігриває, або спалює. Воно просте і тверде, як революційна клятва. І воно несхитне і гнівне, як присуд відступників. Це слово – правда-мста на голову коронованих катів і рабів з кокардою на лобі.

У його слові бринять всі звуки і переливаються всі барви світу: степовий безмежний лан хвилюється, шелестить і дзвонить колоском об високі гірські береги. Його слово не в теплому кожусі; воно лицарські оголений нерв народної душі: він творець нації, він її оборона. Це слово не таємничі знаки сум'ять – в ньому поезія, історія

й довголіття людського роду: воно віщий поклик до єднання перед загрозою вселенської атомної катастрофи й звиродніння. Він безсмертний, як саме життя, тому став нашою долею і заповітом. І на сторожі правди, любові й честі стоїть його слово».

20 травня 1961 року постановою Ради Міністрів УРСР № 646 було засновано Республіканську премію імені Т. Г. Шевченка. Нею нагороджували видатних митців за високоідейні й високохудожні твори й роботи в галузі літератури, образотворчого мистецтва, музики, театрального мистецтва й кінематографії.

Першими Диплом і Почесний знак лауреата 9 березня 1962 року отримали Павло Тичина, Олесь Гончар у галузі літератури й Платон Майборода в галузі музики.

Відповідно до Указу Президента від 27 вересня 1999 року премія була перейменована в Національну. Національна премія України імені Тараса Шевченка є державною нагородою України за найвидатніші твори літератури й мистецтва, публіцистики й журналістики, які є вершинним духовним надбанням українського народу, утверджують високі гуманістичні ідеали, збагачують історичну пам'ять народу, його національну свідомість і самобутність, спрямовані на державотворення й демократизацію українського суспільства.

Список Шевченківських лауреатів за всі роки існування премії налічує понад 600 персоналій та колективів, є серед них і наші земляки.

У різні роки ними стали: Євген Шабліовський, вчений-шевченкознавець, член-кореспондент АН УРСР, уродженець м. Камінь-Каширський; Наталія Ужвій, українська актриса, народна

артистка СРСР, уродженка м. Любомль; Микола Жулинський, літературознавець, академік НАН України, уродженець с. Новосілки Млинівського району; Василь Зінкевич, Герой України, народний артист України, м. Луцьк; Євген Сверстюк, письменник, публіцист, шестидесятник, доктор філософії, уродженець с. Сільце Горохівського району; Василь Слапчук, поет, прозаїк, літературний критик, заслужений діяч мистецтв України, уродженець с. Новий Зборишів Горохівського району.

Шевченко у баністиці та нумізматиці.

Усе своє життя переживаючи фінансову скруту, Тарас Шевченко й уявити не міг, що його портрети колись з'являться на грошах.

Вперше зображення Тараса Шевченка з'явилося на монеті в 1 рубль – грошах Радянського Союзу.

На грошах незалежної України зображення Тараса Шевченка вперше з'явилося у 1995 році – на купюрах в 1

мільйон купюро-карбованців. Там був зображений пам'ятник Тарасу Шевченку у Києві. На звороті – червоний корпус національного університету ім. Т. Г. Шевченка.

12 березня 1997 року Національний Банк України випустив 200-гривневу золоту монету з портретом Тараса Шевченка. Монета переливається усіма кольорами веселки. Її колекційна вартість понад 7 тисяч гривень.

У 2004 р. відкарбовано 20-гривневу срібну пам'ятну монету, приурочену 190-й річниці з дня народження Великого Кобзаря. Її аверс прикрашає голографічне зображення орнаента на рушнику. Реверс монети містить портрет Шевченка з факсиміле. По краю – круговий напис: «Не вмирає душа наша, не вмирає воля».

Наступною випущена 5-гривнева монета «140-річчя Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка» (2008 р.).

У 2009 році введено в обіг пам'ятну монету номіналом 5 гривень «60 років Національному музею Т. Г. Шевченка», реверс якої містить зображення великого поета.

2011 року з'являється відразу дві 5-гривневі монети: «Останній шлях Кобзаря», випущена НБУ до 150-ї річниці з дня смерті та перепоховання українського поета й художника, і «50-річчя заснування Національної премії імені Тараса Шевченка», присвячена ювілейній даті найвищої в Україні премії в галузі літератури і мистецтва, публіцистики і журналістики, найбільш престижній творчій відзнаці за вагомий внесок в українську культуру. Кожна з монет містить портретне зображення Кобзаря різного віку і рядки з його поезій.

2014 рік було оголошено «Роком Тараса Шевченка в Україні». Двохсотлітній ювілей національного генія було внесено ЮНЕСКО до Календаря пам'ятних дат. Напередодні його дня народження, 7 березня 2014 р., Національним банком України введено в обіг монети номіналами 5 (нейзильбер) та 50 (срібло) гривень: «200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка». Срібна монета вагою 500 грам визнана переможцем у номінації «Краща монета року» щорічного конкурсу «Краща монета року України» серед монет, введених в обіг протягом 2014 року. На її аверсі, на тлі рушника, зображено стилізоване алегоричне уособлення таланту митця – дві музи – Поезії та Образотворчого мистецтва; навколо композиції – рядки з вірша «Муза» «...Вночі, і вдень, і ввечері, і рано витай зо мною і учи, неложними устами сказати правду».

Цього ж року Національним банком України випущено ще дві пам'ятні монети номіналами 2 (нейзильбер) та 5 (срібло) гривень «180 років Київському національному університету імені Тараса Шевченка», на реверсі яких, на тлі червоного корпусу КНУ, зображено пам'ятник поету.

У 2017 р. НБУ введено дві ювілейні монети номіналам 5 (нейзильбер) та 20 (срібло) гривень – «150 років Національному академічному театру опери та балету України ім. Т. Г. Шевченка», приурочені видатному творчому колективу, який увібрав у себе найкращі традиції української культури.

Республіка Казахстан також увічнила постать геніального поета. У вересні 2014-го Національний Банк випустив в обіг дві пам'ятні монети,

присвячені 200-річчю з дня народження Т. Шевченка: зі срібла – 500 тенге та нейзильберу – 50 тенге.

На 100-гривневій паперовій купюрі з портретом Тараса Шевченка зразка 1996 року поет був зображений таким, як на фото в останні роки життя – з вусами і в шапці. А на гривнях зразка 2005 року (які в обігу зараз) бачимо сповненого енергії 26-річного поета і читаємо його настанову нащадкам:

***Свою Україну любіть.
Любіть її... Во время люте,
В останню тяжкую минуту
За неї Господа моліть.***

Т. Шевченка

Портрети Тараса Шевченка прикрашають гроші не тільки в Україні, а й в сусідньому Придністров'ї! 1 червня 1995 року на території Придністровської Молдавської Республіки була введена банкнота у 50 тисяч рублів. На лицьовій стороні – портрет українського гетьмана

Богдана Хмельницького, а на звороті – пам'ятник Тарасу Шевченку перед будівлею університету в Тирасполі.

Назавжди залишиться відкритим питання щодо ставлення самого Шевченка до власних зображень на грошах.

Ушанування пам'яті.

Т. Шевченко навіки став невід'ємною часткою історії та культури українського народу.

Вшанування й увічнення пам'яті Тараса Григоровича – то вияв великої народної любові та поваги до геніального поета й художника України, вдячності йому й визнання високого життєвого і творчого подвигу. Це проявляється у спорудженні пам'ятників, відкритті меморіальних дошок та знаків, заснуванні музеїв Кобзаря тощо.

Неосяжний вклад Тараса Григоровича Шевченка в світову культуру шанується не лише в Україні, а й за її межами: по всьому світу нараховується більше 1384 пам'ятників письменнику – це найбільша у світі кількість монументів, встановлених діячеві культури. В Україні нараховується 1256 пам'ятників, за кордоном – 128.

Перший пам'ятник Т. Шевченку відкрито у 1881 році до 20-ї річниці від дня смерті митця у місті Форт-Олександрівський (Казахстан) під керівництвом Іраклія Ускова, який був комендантом Новопетровського укріплення, коли Т. Шевченко перебував там на засланні. Був знищений у 1920 році.

В Україні перший пам'ятник Т. Шевченку (погруддя) встановлено у Харкові на території садиби Алчевських у 1900 році.

Перший публічний пам'ятник Шевченку в Україні було встановлено у Ромнах 27 жовтня 1918, в період Української Держави. Автор – Іван Кавалерідзе.

Урочистості з нагоди відкриття пам'ятника у Ромнах

Шевченківський національний заповідник у Каневі став першим серед історико-культурних заповідників України, першим був удостоєний статусу національного. Загальна площа заповідника – 45 га, межує з Канівським природним заповідником.

У складі заповідника – 8 пам'яток культурної спадщини. Нині Шевченківський національний заповідник – це відомий у світі культурно-освітній, науково-дослідний і туристичний центр, співробітники якого вивчають і популяризують надбання української національної і світової історико-культурної спадщини, творчість українського генія, оберігають унікальний природно-ландшафтний комплекс. Музейна колекція заповідника об'єднує понад 25 тис. унікальних пам'яток. Її окрасою є меморіальні речі та офорти Тараса Шевченка, рідкісні видання його книг, високохудожні твори українських і зарубіжних митців, шедеври народної художньої

творчості, цінні архівні документи, фото- й кіноматеріали, аудіо- та відеозаписи виступів знаних бандуристів і кобзарів. При заповіднику діють виставкова галерея й наукова бібліотека, фонди якої сформовано з 25 тис. томів та численних вітчизняних і зарубіжних періодичних видань.

Ім'ям поета названо населенні пункти, вулиці, площі, райони, парки, освітні та культурні заклади (університети, інститути, бібліотеки, театри), космічні об'єкти (кратер на Меркурії, астероїд, мала планета), кораблі тощо.

У Луцьку є два пам'ятники Тарасу Шевченку і одна меморіальна дошка.

Перший пам'ятник Т. Г. Шевченку встановлений у 1964 році на вул. Корольова, 10 у мікрорайоні Вересневе м. Луцька.

Пам'ятник на проспекті Волі перед будівлею Волинського національного університету імені

Лесі Українки відкрито до 181 річниці від дня народження великого Кобзаря – 9 березня 1995 року.

Меморіальна дошка встановлена на фасаді Волинського обласного академічного музично-драматичного театру ім. Тараса Шевченка у 2011 році до 150-роковин від дня смерті поета.

Найвищим пам'ятником у світі українському Кобзарю пишається волинське місто Ковель. Бронзова фігура стоїть на гранітному постаменті на кургані у міському парку ім. Т. Г. Шевченка на березі річки Турії. Його висота – 7 метрів, вага – 20 тонн. Його автором став випускник Київського державного художнього інституту (нині Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури) Володимир Шолудько разом зі скульпторами Петром Долинцем, Миколою Королем, архітекторами Тетяною Мельничук, Анатолієм Заворотинським. Пам'ятник встановили 22 серпня 2005 року.

Відомий в Україні збирач Шевченкіани, автор автобіографічних книг «Кобзар у моєму житті» (1998 р.), «Під мурами Луцької тюрми» (2001 р.), «Пекло Колими» (2002 р.). Микола Куделя організував музей-світлицю Кобзаря у рідному селі Буяни Луцького району, Волинської області. Багато літ палкий шевченколюб і шевченкознавець збирав свою Шевченкіану: листівки, марки, монети, книжки, картини, скульптури, присвячені Кобзареві. Окреме місце займала колекція «Кобзарів» – понад 125 видань, із них 40 – довоєнного періоду. Численні його статті, дослідження, спогади друкувалися у місцевій та всеукраїнській пресі. Після смерті Миколи Куделі Шевченкіану було передано до Волинського обласного краєзнавчого музею.

Видатні митці присвятили Кобзарю фільми, скульптури і картини. Випускаються поштові марки, значки із портретами Т. Шевченка. Його образ можна бачити на різній символіці, плакатах, бігбордах тощо. Твори поета перекладені багатьма мовами народів світу, а його творчість мала та має великий вплив на розвиток культури західного та південного слов'янства і знайшла свого читача не лише в країнах Європи, але й далеко за її межами – в США, Канаді, Індії, Китаї, Японії.

Наукове вивчення життя, творчості та багатогранної діяльності Т. Шевченка, а також його місця в історії Східної Європи та у світовому літературному процесі – предмет окремої науки – шевченкознавства.

На сьогодні більша частина літературних творів й документів Т. Г. Шевченка зберігаються в Інституті літератури, а художні – в Національному музеї, яким присвоєно його ім'я. Шевченкознавці Інституту літератури та вчені України і зарубіжжя уклали і видали «Шевченківський словник» у 2-х томах (1977) та «Шевченківську енциклопедію» у 6-ти томах (2012-2014).

Чимало творів Т. Г. Шевченка введено в програму з української літератури початкової та середньої школи.

Твори

Шевченко Т. Г. Балади / Т. Г. Шевченко. – Київ : Радянський письменник, 1982. – 111 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Буквар Південноруський 1861 року / Т. Г. Шевченко ; вступ. сл. О.Гончара ; післямова В. Яцюка ; фоторепрод. В. Стельмаха. – Київ : Веселка, 1991. – 63 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Велика книжка. Кобзарик : для маленьких патріотів України : для допитливих дорослих і дітей / Т. Г. Шевченко ; уклад. О. В. Зав'язкін ; дизайн обкл. А. М. Недял ; іл. матеріал Д. С. Турбаніст. – Київ : Кристал бук, 2015. – 16 с., [1] с. : іл. – (Світ навколо нас) (Велика книжка) (Кращі твори).

Шевченко Т. Г. Вибране / Т. Г. Шевченко ; упорядкув. текстів, підготов. комент., прим., навч.-метод. матеріалів В. О. Шевчука, С. Л. Коби. – Харків : Школа, 2008. – 447 с. – (Шкільна хрестоматія).

Шевченко Т. Г. Вибране / Т. Г. Шевченко ; Упорядкув. текстів, підготов. комент., прим., навч.-метод. матеріалів В.О.Шевчука, С. Л. Коби. – Київ : Школа, 2008. – 448 с. – (Бібліотека шкільної класики. Твори шкільної програми для обов'язкового читання та вивчення)

Шевченко Т. Г. Вибране : пер. груз. / Т. Г. Шевченко. – Київ : Головна спеціалізована редакція літератури мовами національних меншин України, 1999. – 94 с. : портр. – (Вінок Кобзареві мовами народів світу).

Шевченко Т. Г. Вибране : пер. рос. / Т. Г. Шевченко. – Київ : Головна спеціалізована редакція літератури мовами національних

меншин України, 1999. – 77 с. : портр. – (Вінок Кобзареві мовами народів світу).

Шевченко Т. Г. Вибрані твори / Т. Г. Шевченко ; пер. болг. Д. Методієва ; упоряд. З. К. Полонська. – Київ : Головна спеціалізована редакція літератури мовами національних меншин України, 1999. – 77 с. : іл., портр. – (Вінок Кобзареві мовами народів світу).

Шевченко Т. Г. Вибрані твори : вірші супроводжуються репродукціями з малюнків, начерків, ескізів, композицій, офортів, творів малярства Тараса Шевченка / Т. Г. Шевченко ; упоряд. ілюстр. матеріалу, худож. оформ. та макет В. І. Юрчишина. – Київ : Дніпро, 1977. – 333 с. : іл., портр.

Шевченко Т. Г. Вибрані твори = Oeuvres choisies / Т. Г. Шевченко ; післямова Є. Кирилюка ; вірші супроводжуються репрод. з мал., начерків, ескізів композ., офортів, творів малярства Т. Шевченка ; з укр. пер. А. Абріль [та ін.]. – Київ : Дніпро, 1978. – 320 с. : іл., портр., репрод.

Шевченко Т. Г. Вірші. Поеми / Т. Г. Шевченко ; худож.-оформ. А.С.Ленчик. – Харків : Фоліо, 2005. – 350 с. – (Українська класика).

Шевченко Т. Г. Вся країна, повита красою / Т. Г. Шевченко ; худож. С. М. Васильченко. – Київ : Освіта, 1995. – 18 с. : іл. – (Твоя перша бібліотечка).

Шевченко Т. Г. Грай же, море! : вірші / Т. Г. Шевченко ; іл. О. Павловської. – Київ : Веселка, 1971. – 12 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Дитячий Кобзар / Т. Г. Шевченко , М. Михайлошина ; худож. М. Михайлошина; упоряд. З. Мензатюк. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2012. – 64 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Дитячий Кобзар / Т. Г. Шевченко, М. Михайлошина ; худож. М. Михайлошина; упоряд. З. Мензатюк. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2014. – 64 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Думи мої, думи мої... / Т. Г. Шевченко ; упорядкув. та передм. Н. В. Комар. – Київ : Школа, 2006. – 240 с. – (Хрестоматія школяра).

Шевченко Т. Г. Думи мої... : вибрані поезії / Т. Г. Шевченко ; упоряд. , передм. та пер. груз. Р. Чілачави. – Київ : Дніпро, 2013. – 212 с. : іл. – (Бібліотека Шевченківського комітету).

Шевченко Т. Г. Єретик : Поема: Слов. мовами / Т. Г. Шевченко ; худож. А. Хмара ; упоряд., авт. передм. В. К. Житник. – Київ : Дніпро, 1991. – 123 с. : іл.

Шевченко Т. Г. «Заповіт» мовами народів світу / Т. Г. Шевченко ; упоряд., автор вст. статті і прим. Б. В. Хоменко. – Київ : Наукова думка, 1989. – 248 с.

Шевченко Т. Г. За сонцем хмаронька пливе : вірші / Т. Г. Шевченко ; худож. М. Компанець. – Київ : Веселка, 1990. – 16 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Золоті вірші великого Кобзаря з коментарями / Т. Г. Шевченко ; худож. О. К. Перепелиця, комент. О. В. Зав'язкіна. – Донецьк : БАО, 2008. – 416 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Зоре моя вечірняя : вірші / Т. Г. Шевченко ; худож. М. Компанець. – Київ : Веселка, 1985. – 16 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Зоре моя вечірняя : вірші / Т. Г. Шевченко ; худож. М. Компанець. – Київ : Веселка, 1985. – 16 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Катерина : Поема / Т. Г. Шевченко ; упоряд. З. К. Полонська; худож. О. І. Яцун. – Київ : Головна спеціалізована редакція літератури мовами національних меншин України, 1994. – 213 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко ; авт. вступ. ст. О. Гончар; авт. приміт. Л. Ф. Кодацька. – Київ : Варта, 1993. – 633 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко ; вступ. ст. О. Гончара; прим. Л. Ф. Кодацької. – Київ : Дніпро, 1983. – 647 с. : портр.

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко ; вступ. ст. О. Гончара; прим. Л. Ф. Кодацької. – Київ : Радянський письменник, 1983. – 600 с. : портр.

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко ; вступ. ст. О. Т. Гончара; прим. Л. Ф. Кодацької. – Київ : Дніпро, 1981. – 613 с.

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко ; вступ. ст. О. Т. Гончара. – Київ : Дніпро, 1982. – 647 с.

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко ; дизайн обкл. І. О. Цибань. – Харків : Аргумент принт, 2012. – 495 с. – (Українська класична література).

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко ; ілюстр. С. Караффи-Корбут ; упоряд. В. М. Валько. – Львів : Каменярь, 2011. – 915 с. : ілюстр.

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко ; передм. Д. Павличка. – Київ : Веселка, 1990. – 144 с. – (Перша книжка генія).

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко ; передм. О. Гончара ; післямова Я. Гояна; прим. В. Смілянський ; упоряд. граф. матеріалу Я. Гояна, О. Касіян, М. Пшінки; худож. В. І. Касіян. – Київ : Веселка, 1998. – 486 с. : іл., портр.

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко ; уклад. О. Д. Сиплива. – Донецьк : БАО, 2011. – 416 с.

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко ; худож. В. Лопата ; приміт. Є. Нахліка. – Київ : Просвіта, 1993. – 511 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко ; худож. оформ. Є. Муштенка. – Київ : Наукова думка, 1997. – 368 с. : іл. – (Бібліотека школяра).

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко ; худож. оформ. Є. Муштенка. – Київ : Наукова думка, 1997. – 368 с. : іл. – (Бібліотека школяра).

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко ; худож. оформ. Є. Муштенка. – Київ : Наукова думка, 2002. – 368 с. : іл. – (Бібліотека школяра).

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко. – Київ : Дніпро, 1974. – 623 с.

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко. – Київ : Дніпро, 1979. – 653 с.

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко. – Київ : Дніпро, 1986. – 542 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко. – Київ : Дніпро, 1994. – 687 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко. – Київ : Дніпро, 1999. – 669 с.

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко. – Київ : Країна Мрій, 2014. – 432 с. : портр.

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко. – Кіровоград : Степова Еллада, 2011. – 300 с.

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко. – Київ : Дніпро, 1976. – 599 с.

Шевченко Т. Г. Кобзар : повна нецензурована збірка / Т. Г. Шевченко ; іл. автора. – Харків : Школа, 2012. – 352 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Кобзар : повна нецензурована збірка / Т. Г. Шевченко ; іл. автора. – Харків : Школа, 2014. – 352 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Кобзарик / Т. Г. Шевченко ; іл. П. Шпорчука. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. – 60 с. : іл. – (Українські письменники – дітям).

Шевченко Т. Г. Кобзарик-школяр / Т. Г. Шевченко ; уклад. О. Сиплива. – Донецьк : БАО, 2011. – 224 с.

Шевченко Т. Г. Кобзарь Т. Шевченка : [до 200-річчя від дня народж.] / Шевченко, Тарас Григорович ; Кобзар, 1840 : тексти позацензур. пр. «Кобзаря» 1840 року (за сучас. правописом)/ Т. Шевченко ; НАН України, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка ; авт.-упоряд. С. А. Гальченко. – Факсиміл. відтворення вид. 1840 р. – Київ : Дніпро, 2014. – 256, [1] с. : іл.

Шевченко Т. Г. Малий Кобзар / Т. Г. Шевченко ; упорядк. текстів , передм. та прим. І. В. Немченка. – Харків : Ранок, 2009. – 288 с. – (Українська муза. У 12-ти т. ; т. 2)

Шевченко Т. Г. Малий Кобзар : вибр. поезії для дітей / Т. Г. Шевченко ; упоряд. й приміт. Є. П. Кирилюка, В. Є. Шубравського ;

вступ. ст. Є. С. Шабліовського ; худож. оформл. Т. Г. Кудіш. – Дніпропетровськ : Промінь, 1990. – 294 с. : іл. – (Шкільна бібліотека).

Шевченко Т. Г. Мар'яна – черниця : факсимільне видання рукопису та відтворення тексту за сучасними текстологічними принципами / Т. Г. Шевченко. – Київ : Наукова думка, 1997. – 48 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Мені тринадцятий минало / Т. Г. Шевченко ; іл. І. Будза. – Київ : Книга, 2008. – 16 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Мені тринадцятий минало : вибр. поезії / Т. Г. Шевченко ; передм. О. Гончара ; ред.-упоряд. В. Й. Клічак ; худож. К. Штанко. – Київ : Веселка, 1989. – 159 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Мені тринадцятий минало : вибр. поезії / Т. Г. Шевченко ; передм. О. Гончара ; упоряд. В. Й. Клічак ; худож. К. Штанко. – 2-ге вид. – Київ : Веселка, 1994. – 159 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Мені тринадцятий минало... : вірші / Т. Г. Шевченко ; худож. В. Глуздов. – Київ : Веселка, 1983. – 19 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Мені тринадцятий минало... : вірші / Т. Г. Шевченко ; худож. В. Глуздов. – Київ : Веселка, 1978. – 17 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Нецензурований Т. Шевченко : збірник поетичних творів, переслідуваних радянською цензурою / Т. Г. Шевченко ; упоряд. О. Неживий. – Київ : Бібліотека журналу «Пам'ятки України», 1990. – 56 с. – (Пам'ятки України. кн. 6).

Шевченко Т. Г. Повісті : художник. Близнюки. Прогулянка із задоволенням та не без моралі / Т. Г. Шевченко ; пер. з рос. М. Чумарна. – Львів : Апріорі, 2015. – 320 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів : у 12 т. Т. 1 : Поезія, 1837-1847 / Т. Г. Шевченко ; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка; упоряд., комент. І. Д. Бажинова та ін.; ред. т. В. С. Бородін; передм. І. Дзюби, М. Жулинського. – Київ : Наукова думка, 2001. – 782 с.

Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів : у 12 т. Т. 2 : Поезія, 1847-1861 / Т. Г. Шевченко ; інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка ; упоряд., комент. В. С. Бородіна та ін.; ред. т. В. С. Бородін. – Київ : Наукова думка, 2001. – 782 с.

Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів : у 12 т. Т. 3 : Драматичні твори. Повісті / Т. Г. Шевченко ; НАН України. Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка; упоряд. та комент. В. П. Мовчанюка та ін. – Київ : Наукова думка, 2003. – 592 с.

Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів : у 12 т. Т. 4 : Повісті / Т. Г. Шевченко ; НАН України. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка; упоряд. та комент. К. М. Секаревої, В. О. Судак. – Київ : Наукова думка, 2003. – 600 с.

Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів : у 12 т. Т. 5 : Щоденник. Автобіографія. Статті. Археологічні нотатки. «Букварь южнорусский». Записи народної творчості / Т. Г. Шевченко ; НАН України. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка; упоряд. В. С. Бородіна, Н. О. Вишневської; Комент. Л. Н. Большакова та ін. – Київ : Наукова думка, 2003. – 496 с.

Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів : у 12 т. Т. 6 : Листи. Дарчі та власницькі написи. Документи, складені Т. Шевченком або за його участю / Т. Г. Шевченко ; упоряд., комент. М. М. Павлюка та ін.; худож. Р. К. Пахолук. – Київ : Наукова думка, 2003. – 629 с. : портр.

Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів : у 12-ти т. Т. 3 : Драматичні твори; Повісті / Т. Г. Шевченко ; АН України ; Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка ; упоряд., авт. комент. В. П. Мовчанюк, Н. П. Чамата, В. Є. Шубравський. – Київ : Наукова думка, 1993. – 397 с.

Шевченко Т. Г. Поезії : у 2 кн. Кн. 1 : 1837-1847 / Т. Г. Шевченко ; вступ. ст. О. Гончара. – Київ : Радянський письменник, 1989. – 513 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Поезії : у 2 кн.: 1837-1861. Кн. 2 : 1847-1861 / Т. Г. Шевченко ; худож. Н. В. М'яковська та ін.; фот. І. А. Гільбо. – Київ : Радянський письменник, 1989. – 560 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Поезії : у 2 т. Т. 1 : [Вірші, поеми, балади, 1837-1847] / Т. Г. Шевченко ; худож. О. Івахненко ; упоряд. та приміт. В. Є. Шубравського ; передм. Б. І. Олійника. – Київ : Веселка, 1988. – 262 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Поезії : у 2 т. Т. 2 : [Вірші, поеми, балади, 1837-1847] / Т. Г. Шевченко ; худож. О. Івахненко; упоряд. та приміт. В. Є. Шубравського; Ппередм. Б. І. Олійника. – Київ : Веселка, 1988. – 262 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Поеми / Т. Г. Шевченко ; худож. Ф. П. Кричевський. – Київ : Дніпро, 1982. – 190 с.

Шевченко Т. Г. Прижиттєві видання творів 1841-1861 : факсимільні відтворення / Т. Г. Шевченко ; упоряд., авт. ст. та прим. С. А. Гальченко. – Київ : Веселка, 2013. – 399 с. : портр.

Шевченко Т. Г. Про мистецтво : збірник / Т. Г. Шевченко; упорядкув. вступ. ст. і прим. І. І. Стебуна. – 2-ге вид. – Київ : Мистецтво, 1984. – 255 с. – (Пам'ятки естетичної думки).

Шевченко Т. Г. Садок вишневий коло хати : вірші / Т. Г. Шевченко ; Грав. О.Івахненка. – Київ : Веселка, 1985. – 43 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Садок вишневий коло хати : вірші / Т. Г. Шевченко ; грав. О. Івахненка ; оформл. В. Юрчишина. – 3-є вид. – Київ : Веселка, 1995. – 45 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Сова; Дівичії ночі; Сон / Т. Г. Шевченко ; пер. грец. (рум.) Д. Патричі, В. Бахтаріса. – Київ : Головна спеціалізована редакція літератури мовами національних меншин України, 1999. – 63 с. : іл., портр. – (Вінок Кобзареві мовами народів світу).

Шевченко Т. Г. Сотник / Т. Г. Шевченко. – Київ : Дзеркало, 2003. – 20 с. : іл. + 1 касета. – (Книжкова шафа). – (Дитяча шухлядка).

Шевченко Т. Г. Твори : у 5 т. Т. 1 : поетичні твори, 1837-1847 / Т. Г. Шевченко ; вступ. ст. В. Бородіна. – Київ : Дніпро, 1978. – 373 с.

Шевченко Т. Г. Твори : у 5 т. Т. 2 : поетичні твори, 1847-1861 / Т. Г. Шевченко. – Київ : Дніпро, 1978. – 365 с. : фотоіл., портр.

Шевченко Т. Г. Твори : у 5 т. Т. 3 : драматичні твори. Повісті / Т. Г. Шевченко. – Київ : Дніпро, 1978. – 416 с.

Шевченко Т. Г. Твори : у 5 т. Т. 4 : повісті / Т. Г. Шевченко. – Київ : Дніпро, 1978. – 413 с. : портр.

Шевченко Т. Г. Твори : у 5 т. Т. 5 : автобіографія. Щоденник. Вибрані листи / Т. Г. Шевченко. – Київ : Дніпро, 1979. – 567 с. : портр.

Шевченко Т. Г. Три літа : вибране: Поезії. Драми. Повісті. Листування / Т. Г. Шевченко ; худож. оформл. сер. О. Андрощука. – Київ : Посредник, 1994. – 414 с. : іл. – (Бібліотека ліцеїста).

Шевченко Т. Г. Три літа : поезії / Т. Г. Шевченко ; упоряд., передм. В. Є. Шубравського ; худож. оформл. В. І. Юрчишина. – Київ : Веселка, 1987. – 191 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Усі твори в одному томі / Т. Г. Шевченко ; упоряд. Г. В. Латник ; худож. оформ. склад. з творів Шевченка-худож. ; упоряд., ред. Г. В. Латник ; [передм. І. Франко]. – Київ ; Ірпінь : Перун, 2007. – 822 с. : іл. – (Поетична поличка «Перуна»).

Шевченко Т. Г. Художник : повісті / Т. Г. Шевченко ; худож. О. М. Застанченко ; пер. з рос. Б. Д. Антоненко-Давидовича та ін.; післямова Є. Кирилюка. – Київ : Молодь, 1985. – 368 с. : іл. – (Бібліотека художніх творів для молоді «Джерело»).

Шевченко Т. Г. Чигиринський Кобзар і Гайдамаки : [до 200-річчя від дня народж.] / Т. Г. Шевченко ; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка ; упоряд. С. А. Гальченко ; використано репрод. маляр. творів Т. Г. Шевченка. – Факсиміл. відтворення вид. 1844 р. – Київ : КЛІО, 2014. – 271 с. : іл., портр. – Вип. на зам. Держ. ком. телебачення і радіомовлення України за прогр. "Українська книга" 2014 р.

Шевченко Т. Г. Щоденник / Т. Г. Шевченко ; з рос. пер. О. Кониський ; передм., пер. В. Шевчука ; наук. ред., комент. і прим. А. Шевчука. – Київ : Школа, 2003. – 272 с. – (Шкільна хрестоматія).

Вірші = Gedichte / Т. Шевченко, Ф. Шіллер, Л. Українка, Г. Гейне. – Дніпропетровськ : Січ, 2008. – 241 с. : портр.

Коханій мамі : твори та нар. пісеньки / Т. Шевченко, О. Пчілка, Б. Грінченко, Л. Антонова ; худож. О. Продан. – Київ : Розумна дитина, 2011. – 21 с. : іл.

Шевченко Т. Г. Світає, край неба палає : [вірш] / Т. Г. Шевченко // Ангеляткова наука. – 2016. – № 3. – С. 6.

Шевченко Т. Г. Сон : уривок / Т. Шевченко // Шкільна бібліотека. – 2017. – № 6. – С. 50-54.

Література про поета

Барабаш Ю. Я. Вибрані студії : Сковорода. Гоголь. Шевченко / Ю. Я. Барабаш ; передм. В. Панченка. – Київ : Києво-Могилянська академія, 2007. – 742 с. : портр. – (Бібліотека Шевченківського комітету).

Білинська М. Л. Грає Кобзар, виспіває / М. Л. Білинська. – Київ : Музична Україна, 1981. – 129 с. : фотогр., ноти. – (Письменник і музика).

Буремний рік великого Шевченка : кат. основ. культур.-мист. заходів Волині. присвяч. 200-річчю від дня народж. Т. Г. Шевченка. – Луцьк : Терези, 2014. – 52 с. : фотоіл.

Вишневський М. Ф. Т. Г. Шевченко : корот. біогр. / М. Ф. Вишневський. – Київ : Радянська школа, 1961. – 164 с.

Вічний як народ : сторінки до біоґр. Т. Г. Шевченка / худож. Є. Муштенко ; авт.-упоряд. О. І. Дуденко, Н. Б. Петренко. – Київ : Либідь, 1998. – 271 с. : іл.

Гаврош О. Д. Врятувати Тараса Шевченка : [фантаст. повість] / О. Д. Гаврош ; іл. Т. Копитової ; худож.-оформ. Д. О. Чмуж. – Харків : Фоліо, 2020. – 154, [2] с. : іл. – (Машина часу ; [кн. 2]).

Гаско М. Е. Про що розповідають малюнки Тараса Шевченка : шевченкознав. етюди / М. Е. Гаско ; передм. Є. П. Кирилюка ; худож. В. І. Смородський. – Київ : Радянський письменник, 1970. – 227 с.

Грабович Г. Шевченко, якого не знаємо : (з проблематики символ. автобіоґр. та сучас. рецепції поета) / Г. Грабович. – Київ : Критика, 2000. – 317 с.

Грушкін В. М. Земля, оспівана Тарасом / В. М. Грушкін. – Київ : Обласне книжково-газетне видавництво, 1961. – 127 с. : портр.

Єфремов С. О. Шевченкознавчі студії / С. О. Єфремов ; передм. Е. Соловей ; упоряд. О. В. Меленчук. – Київ : Україна, 2008. – 365 с.

Жацько В. Ідемо за Шевченком / В. Жацько, Р. Лопата. – Київ : ВПК «Експрес-Поліграф», 2012. – 268 с. : іл.

Жур П. В. Шевченківський Київ / П. В. Жур. – 2-ге вид, випр. і допов. – Київ : Дніпро, 2013. – 288 с. : іл. – (Бібліотека Шевченківського комітету).

Зайцев П. І. Життя Тараса Шевченка / П. І. Зайцев ; післямова О. Мишанич. – 2-е вид. – Київ : Обереги, 2004. – 477 с. : іл. – (Бібліотека українського раритету).

Зайцев П. Перше кохання Шевченка / П. Зайцев ; худож. Т. М. Канарська. – Київ : Україна, 1994. – 317 с.

Затенацький Я. П. Тарас Шевченко і російське мистецтво / Я. П. Затенацький ; на обкл. репрод. Г. С. Меліхова. – Київ : Знання, 1964. – 38 с. : портр.

«Згадайте, братія моя...» : Київ Тараса Шевченка / Т. Чуйко, [и др.] ; перед. слово Д. Стуса ; гол. ред. О. Бойко ; дизайн кн. М. Гутмана. – Київ : Либідь, 2016. – 255 с. : іл., фотоіл., портр., репрод.

Зоре моя вечірняя... : Т. Г. Шевченко й одвічна жіноча таїна / Національний музей Т. Г. Шевченка ; упоряд. В. Оваденко ; передм. М. Жулинського. – Київ : Слов'янський град, 2002. – 132 с. : фот.

Івакін Ю. О. Поезія Шевченка періоду заслання / Ю. О. Івакін ; відп. ред. В. Є. Шубравський ; АН УРСР. Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка. – Київ : Наукова думка, 1984. – 239 с.

Іван Андрусак про Дмитра Туптала (святого Димитрія Ростовського), Григорія Квітку-Основ'яненка, Тараса Шевченка, Ніла Хасевича, Олексу Довбуша / худож. О. Московченко. – Київ : Грані - Т, 2008. – 96 с. : іл. – (Життя видатних дітей).

Касіян В. І. Мистецтво Тараса Шевченка / В. І. Касіян. – Київ : Знання, 1963. – 78 с. : фотогр.

Клочек Г. Д. Поезія Тараса Шевченка: сучасна інтерпретація : посіб. для вчителя / Г. Д. Клочек. – Київ : Освіта, 1998. – 237 с.

Ковтун Ю. І. Тарасові музи / Ю. І. Ковтун – Київ : Україна, 2003. – 206 с. : іл.

Козак М. Дано любить, терпіть, страждать... : драма особистого життя Тараса Шевченка / М. Козак ; передм. В. Слапчука. – Луцьк : Волинська книга, 2007. – 100 с. : іл., фотоіл.

Кониський О. Я. Тарас Шевченко-Грушівський. Хроніка його життя : [до 200-річчя з дня народж. Т. Г. Шевченка] / О. Я. Кониський ; упоряд., наук. ред., вступ. ст., комент., прим., покажч. В. Л. Смілянська ; перед. слово Є. О. Сверстюк. – Київ : КЛІО, 2014. – 671 с. : портр.

Короліук Н. І. Кобзарєва пісня : поезія Т. Шевченка і музика / Н. І. Короліук. – Київ : Юні таланти, 1994. – 75 с.

Костенко А. І. За морями, за горами : Тарас Шевченко на Аральському морі ; Тарас Шевченко за Каспієм: худож.-докум. оповідь / А. І. Костенко ; худож. Г. С. Ковпаненко. – Київ : Радянський письменник, 1984. – 455 с. : фотоіл.

Краліук П. Волинь у житті та творчості Тараса Шевченка : монографія / П. Краліук. – Луцьк : Твердиня, 2006. – 80 с.

Краліук П. М. Волинь та Поділля в житті Тараса Шевченка : монографія, оповідання / П. М. Краліук. – 2-ге вид., доп. і переробл. – Луцьк : Твердиня, 2007. – 108 с. : іл.

Лепешко В. Ф. Ми – нащадки Кобзаря : пісні для учнів 5-11 кл. / В. Ф. Лепешко. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2004. – 79 с. : іл.

Лепешко В. Ф. Шевченка славимо в піснях : пісні для учнів почат. кл. / В. Ф. Лепешко. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2006. – 48 с.

Майстрєнко М. І. Шевченко і античність : літературознав. нарис / М. І. Майстрєнко ; худож. В. Т. Миненко. – Одеса : Маяк (Асоц. «Бригантина»), 1992. – 293 с.

Монументальна Шевченкіана Волині : пам'ятники Т. Г. Шевченку на Волині / світлини А. Юхтовського. – Луцьк : Терези, 2014. – 14 с. : фот. **Меншиков І. І.** Поетичне слово Кобзаря : слов. лекс. компонентів антрибут. конструкцій / І. І. Меншиков, Н. В. Підмогильна. – Вид. 2-е, допов. – Київ : Дирекція ФВД, 2008. – 211 с..

Огієнко І (Митрополит Іларіон). Тарас Шевченко / Огієнко, Іван (Митрополит Іларіон) ; упоряд., передм. і комент. М. Тимошик. – Київ : Наша культура і наука, 2003. – 432 с.

Останнім шляхом Кобзаря / Г. Грабович [та ін.] ; упоряд. М. Л. Новицький ; фотоіл. В. Я. Бойко та ін.; худож. О. Гнатів, Б. Дроботюк. – Київ : Український літопис, 1994. – 271 с. : фотоіл.

Пилип'юк В. Шевченкова посвята. 1814-2014 / В. Пилип'юк. – Львів : «Світло й тінь», 2013.– 159 с. : іл., фотоіл., портр. – (Постаті).

Симоненко Р. Г. Тарас Шевченко та його доба : у 3-х т. т. 2 / Р. Г. Симоненко, В. А. Берестенко. – Харків : Фоліо, 2013. – 495 с. : іл.

Симоненко Р. Г. Тарас Шевченко та його доба : у 3-х т. т. 3 / Р. Г. Симоненко, В. А. Берестенко. – Харків : Фоліо, 2013. – 527 с. : іл.

Симоненко Р. Г. Тарас Шевченко та його доба : у 3-х т. т.1 / Р. Г. Симоненко, В. А. Берестенко. – Харків : Фоліо, 2013. – 496 с. : іл.

Смілянська В. Л. «Святим огненним словом» : Тарас Шевченко: поетика / В. Л. Смілянська. – Київ : Дніпро, 1990. – 290 с.

Степанишин Б. І. Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка в школі : метод. трилогія: метод. посіб. для вчителів / Б. І. Степанишин. – Київ : Проза, 1999. – 383 с. : іл.

Т. Шевченко: невідомі сторінки життя / авт.-упоряд. Л. Цуріка. – Київ : АВІАЗ, 2013. – 71 с. : іл., портр.

Тарас Шевченко – дітям / упоряд. Д. І. Іваницька. – Львів : Априорі, 2009. – 75 с. : фотоіл. – (Априорі – дітям).

Тарас Шевченко – дітям / упоряд. Д. І. Іваницька. – Львів : Априорі, 2014. – 75 с. : фотоіл. – (Априорі дітям).

Тарас Шевченко – дітям / упоряд. Д. І. Іваницька. – Львів : Априорі, 2011. – 75 с. : фотоіл. – (Априорі – дітям).

Тарас Шевченко [Образотворчий матеріал] = Taras Shevchenko = Тарас Шевченко = Tarass Shevchenko : живопис, графіка. альбом / авт.упоряд. Д. В. Степовик. – Київ : Мистецтво, 1984. – іл., портр.

Тарас Шевченко і європейська культура : зб. праць міжнар.тридцять третьої наук. шевченків.конф., 20-22 квітня 1999 р. / Ін-т літ. ім. Т. Г.Шевченка НАН України ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка; Черк. обл. держ. адмін. ; Черк. держ. ун-т ім. Б. Хмельницького ; Черк. наук. центр шевченкознавчих дослідж. – Київ-Черкаси : Брама, 2001. – 367 с.

Тарас Шевченко і Крим : енцикл. довід. / упоряд. Г. А. Рудницький. – Сімферополь : Таврія, 2001. – 288 с.

Тарахан-Береза З. Святиня : наук.-істор. літопис Тарасової Гори / З. Тарахан-Береза ; іл. З. Тарахан-Береза. – Київ : Родовід, 1998. – 543 с. : іл.

Україна Тараса Шевченка : [до 200-річчя від дня народж.] / упоряд. Р. В. Маньковська, В. М. Мельниченко ; худож. оформ. О. М. Іванова. – Харків : Фоліо, 2014. – 573 с. : [18] окр. арк. фотоіл.

Ушкалов Л. В. Тарас Шевченко / Л. В. Ушкалов ; худож.-оформ. Є. В. Вдовиченко. – Харків : Фоліо, 2014. – 122 с. : 1 портр. – (Знамениті українці).

Цвілюк С. А. Історична мудрість Великого Кобзаря : історизм і соц.-політ. вимір епіч. творів Т. Шевченка / С. А. Цвілюк ; худож. І. А. Божко. – Одеса : Маяк, 2008. – 311 с. : іл.

Чанін С. В. Великий рід Великої людини : наук.-попул, нарис про Т. Г. Шевченка та його родовід / С. В. Чанін. – Київ : Елібре, 2008. – 159 с. : фот.

Чуб Д. В. Живий Шевченко : біогр. та літературознав. оповіді / Д. В. Чуб ; худож. оформл. Ю. Кудя ; післямова М. Ф. Слабошпицького. – Київ : Веселка, 1994. – 141 с. : іл.

Чуб Д. Живий Шевченко : невигадані оповіді / Д. Чуб ; передм. М. Слабошпицького. – Київ : Ярославів вал, 2013. – 272 с. : іл.

Шевченко від А до Я / тексти Л. Ушкалов ; графічне опрац. А. Стефурак. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2017. – іл., фот.

Шевченкова дорога в Білорусь : літ.-публіц. зб. / упоряд. Р. М. Лубківський ; худож. Ф. Лукавий. – Львів : Світ, 2004. – 272 с. : фотогр. – (Шевченко і світ).

Шевченкова Криниця : зб. афоризмів із творів Т. Шевченка / вступ. сл. Л. І. Андрієвського ; упоряд. В. Дорошенко, Т. В. Майданович. – 2-е вид., доопрац. – Київ : Криниця, 2003. – 258 с. – (Скарби Тарасової Гори).

Шовкопляс Г. М. За покликом серця : пам'ятки історії та культури в житті і творчості Т. Г. Шевченка / Г. М. Шовкопляс, І. Г. Шовкопляс. – Київ : Наукова думка, 1990. – 168 с. : іл.

«Я дуже щиро Вас люблю...» : Шевченко у розповідях сучасників / упоряд., передм., прим. О. В. Ковалевського. – Харків : Прапор, 2004. – 352 с.

Більчук М. Тарас Шевченко / М. Більчук // Українські та зарубіжні письменники : розповіді про життя і творчість: посібник / М. Більчук ; дизайн обкл. С. Бєдної. – Тернопіль, 2007. – С. 191-194.

Євшан М. Тарас Шевченко / М. Євшан // Критика. Літературознавство. Естетика / М. Євшан; упоряд., передм. та прим. Н. Шумило. – Київ, 1998. – С. 72-116.

Жулинський М. Г. Тарас Шевченко. Духовна реалізація Національного пророцтва / М. Г. Жулинський // Українська література. Творці і твори / М. Г. Жулинський. – Київ, 2011. – С. 85-141.

Карнаух П. М. Вшанування пам'яті Кобзаря : [пам'ятники Т. Шевченку у світі] / П. М. Карнаух // Чи знаєш ти Шевченка? Цікаві завдання про життєвий і творчий шлях Великого Кобзаря / П. М. Карнаух. – Тернопіль, 2014. – С. 117-128.

Карнаух П. М. Світ про Т. Шевченка : [вислови відомих людей про Т. Шевченка] / П. М. Карнаух // Чи знаєш ти Шевченка? Цікаві завдання про життєвий і творчий шлях Великого Кобзаря / П. М. Карнаух. – Тернопіль, 2014. – С. 114-116.

Кодлюк Я. П. Тарас Шевченко / Я. П. Кодлюк, Г. С. Одинцова // Розповіді про письменників : посібник для вчителів почат. кл. / Я. П. Кодлюк, Г. С. Одинцова. – 2-е вид. – Тернопіль, 1998. – С. 112-114. – (Початкова школа).

Кодлюк Я. П. Тарас Шевченко / Я. П. Кодлюк, Г. С. Одинцова // 120 розповідей про письменників / Я. П. Кодлюк, Г. С. Одинцова. – Київ, 2006. – С. 168-171.

Лавров Д. А. Тарас Шевченко. «Святий Київ наш великий...» : / Д. А. Лавров // «Святий Київ наш великий...» : збірник мистецьких роздумів / Д. А. Лавров. – Київ, 2002. – С. 6-12.

Оліфіренко С. Пам'ятники Т. Шевченку / С. Оліфіренко, В. Оліфіренко, Л. Оліфіренко // Універсальний літературний словник-довідник / С. Оліфіренко, В. Оліфіренко, Л. Оліфіренко. – Донецьк, 2008. – С. 267.

Остапенко П. В. Тарас Шевченко / П. В. Остапенко // Усі видатні постаті історії України : (за шкільною програмою) / П. В. Остапенко. – Харків, 2008. – С. 164-172. – (Іду на урок).

Охримович Ю. Пророк України / Ю. Охримович // Історичний календар '99. Вип. 5 / упоряд. А. Денисенко, В. Туркевич. – Київ, 1998. – С. 79-81.

Ошуркевич О. Голос-монолог Берестецького поля : з поетичної творчості Т. Г. Шевченка / О. Ошуркевич // Там, під Берестечком / О. Ошуркевич. – Луцьк, 2009. – С. 51-58.

Преварська М. І. Шевченко Тарас Григорович / М. І. Преварська // Видатні українці : культура. Мистецтво. Освіта : довідник / М. І. Преварська. – Київ, 2016. – С. 347-354.

Сендюков І. «Всевидющее око» або Бог Шевченка / І. Сендюков // Україна Incognita / за заг. ред. Л. Івшиної ; упоряд. В. Панченко, С. Махун, І. Сюдюков ; фотогр. Л. Бакка, А. Медзика. – Київ, 2003. – С. 173-177– (Бібліотека газети «День»).

Сірак І. Т. Шевченко і Волинь / І. Сірак // Волинь у житті та творчості письменників : зб. наук. праць / авт.-упоряд. Н. Сташенко. – Вид. 2-е, допов. і переробл. – Луць, 2007. – С. 39-47. – (Волинь унікальна).

Тарас Шевченко // 100 найвідоміших українців / за заг. ред. Ю. Павленка. – 3-тє вид., випр. й допов. – Київ, 2005. – С. 222-236.

Тарас Шевченко // Дивосвіт «Веселки» : антол. л-ри для дітей та юнацтва : у 3 т. Т. 1 : українська література / упоряд. та біобібліогр. довідка Б. Й. Чайковського та ін.; худож. оформ. М. Пшінки. – Київ, 2004. – С. 166-180.

Тарас Шевченко // Рідне слово. Українська дитяча література. У 2 кн. : хрестоматія: навч. посіб. для студентів пед. вищ. закл. освіти 1-2 рівнів акредитації. Кн. 1 / упоряд. З. Д. Варавкіна та ін. – Київ, 1999. – С. 132-139.

Тарас Шевченко // Сто найвідоміших українців / авт. ст. М. Гнатюк, Л. Громовенко, Л. Семака та ін.; худож. оформл. Т. Фоменкова. – Київ, 2002. – С. 35-43 – (100 найвідоміших).

Тарас Шевченко // Українська література : довідник для абітурієнтів та школярів / В. А. Мелешко [и др.]. – Київ, 2012. – С. 139-171.

Тарас Шевченко // Українське слово : хрестоматія укр. літ. та літ. критики 20 ст. У 3 т. Кн. 2 / упоряд. В. Яременко, Є. Федоренко ; підгот. текстів Б.Яременка. –Київ, 1994. – С. 112-114.

Тарас Шевченко // Усі українські письменники : довідник / упоряд. Ю. І. Хізова, В. В. Щоголева. – Харків, 2007. – С. 210-216. – (Іду на урок).

Тарас Шевченко // Усі українські поети : усі укр. поети (за шк. прогр.). Біогр. нарис. Літ.-худож. огляд... / упоряд. Ю. І. Хізова, В. В. Щоголева. – Харків, 2008. – С. 330-338. – (Іду на урок).

Ушкалов Л. Співець людського щастя. Шевченко contra Шатобріан / Л. Ушкалов // Що таке українська література : есеї / К. Ушкалов . – Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. – С. 10-14.

Хорошевський А. Ю. Шевченко Тарас Григорович / А. Ю. Хорошевський // Проект «Україна». Галерея національних героїв / А. Ю. Хорошевський. – Харків, 2012. – С.192-201.

Шаров І. Шевченко Тарас Григорович / І. Шаров // 100 видатних імен України / І. Шаров. – Київ, 1999. – С. 464-469.

Шевченко Тарас Григорович // Усі письменники і народна творчість : довідник / Н. І. Черсунова [та ін.]. – Київ : Майстер-клас, 2007-2008. – С. 377-408.

Абасова Н. І. Ярема Галайда і Вільгельм Телль – месники за народні кривди (за поемою Т. Г. Шевченка «Гайдамаки» та драмою Ф. Шиллера «Вільгельм Телль») : 9-й клас : «пропоную так...» / Н. І. Абасова // Зарубіжна література в школі. – 2014. – № 23-24 (грудень). – С. 49-51.

Авраменко О. Міні-конспекти з української літератури / О. Авраменко // Українська мова й література в сучасній школі. – 2012. – № 3. – С. 2-5.

Азьомов В. Ідея назрілості національного поступу у вірші Тараса Шевченка «Ой три шляхи широкії...» : методика літератури / В. Азьомов // Українська мова і література в школі. – 2018. – № 1. – С. 15-18

Азьомов В. Поетичні пошуки національної долі у вірші Тараса Шевченка «Думка» («Тече вода в синє море...») : методика літератури / В. Азьомов // Українська мова і література в школі. – 2018. – № 2. – С. 26-31.

Азьомов В. Родоцентричні первні поетичного світу Тараса Шевченка у вірші «У тієї Катерини хата на помості...» : методика літератури / В. Азьомов // Українська мова і література в школі. – 2018. – № 3. – С. 34-37.

Азьомов В. Родоцентричні первні поетичного світу Тараса Шевченка у вірші «У тієї Катерини хата на помості...» : досліджує вчитель / В. Азьомов // Дивослово. – 2020. – № 3. – С. 27-30.

Александрова В. Дорости до Шевченка : сценарій літературно-музичного свята, присвяченого річниці від дня народження Тараса Шевченка / В. Александрова // Українська мова й література в сучасній школі. – 2012. – № 3. – С. 66-69

Амеліна Л. Модель чи дзеркало душі? Автопортрети у творчості Тараса Шевченка : дослідження. Знахідки / Л. Амеліна // Образотворче мистецтво. – 2014. – № 1. – С. 19-21.

Андрієвський Л. Шевченко в моєму серці : шевченкіана видавництва «Криниця» / Л. Андрієвський // Українська культура. – 2018. – № 2. – С. 28-37.

Анти-імперський твір : 18 листопада – 175 років тому Тарасом Григоровичем Шевченком була датована лірична поема «Кавказ» // Шкільна бібліотека. – 2020. – № 11. – С. 30-32.

Арабески до збірки «Кобзар» : 180 років – Тарас Шевченко «Кобзар» // Шкільна бібліотека. – 2020. – № 2. – С. 35-41.

Артеменко В. «Великий син великого народу» : (творчий проект) / В. Артеменко // Початкова школа. – 2012. – № 3. – С. 13-16.

Байкеніч Г. [Добірка матеріалів про історичні події в країні, День пам'яті та примирення, День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні, про депортацію кримських татар, політичні репресії, операцію «Вісла», переховання Тараса Шевченка, видатних і культурних діячів України та ін.] : тематична вкладка / Г. Байкеніч, О. Охрімчук // Позакласний час. 2018. – № 4. – Школа патріота. – С. 1-48.

Байкеніч Г. [Добірка матеріалів про історичні події в країні, Українську Революцію, утворення Української Національної Ради,

Листопадовий зрив у Львові, заснування Української академії наук у Києві, методичні рекомендації до проведення інтегрованих уроків та заходів, видатних історичних, політичних і культурних діячів України та ін.] : тематична вкладка / Г. Байкеніч, О. Охрімчук // Позакласний час. – 2018. – № 10. – Школа патріота. – С. 1-48.

Бакан С. Електронна колекція «Тарас Шевченко» / С. Бакан // Бібліотечна планета. – 2014. – № 1. – С. 11-12.

Бакуменко О. Шевченкознавчі студії в Національній парламентській бібліотеці України / О. Бакуменко, О. Погонець // Бібліотечна планета. – 2014. – № 1. – С. 6-10.

Борисенко К. «Слово о полку Ігоревім...» та доба Київської Русі у творчості Тараса Шевченка / К. Борисенко // Українська мова й література в сучасній школі. – 2012. – № 3. – С. 6-8.

Борисюк І. Тарас Шевченко – батько хоррору : модна читанка / І. Борисюк // Однокласник. – 2015. – № 4. – С. 6-7

Боронь О. Повість Тараса Шевченка «Близнецы» : проблеми датування та інтерпретації / О. Боронь // Дивослово. – 2017. – № 3. – С. 33-37.

Боронь О. Чи знав Тарас Шевченко французьку мову? / О. Боронь // Дивослово. – 2020. – № 3. – С. 49-52.

Боронь О. Шевченкове перебування на Пріорці у Києві 1859 року: факт наукової біографії чи легенда? / О. Боронь // Українська літературна газета. – 2019. – № 19, 27 вересня. – С. 6-7. – Закінчення. Початок № 18, 13 вересня, 2019.

Боронь О. Шевченкове перебування на Пріорці у Києві 1859 року: факт наукової біографії чи легенда? / О. Боронь // Українська літературна газета. – 2019. – № 18, 13 вересня. – С. 6-7.

Боронь О. Як Тарас Шевченко познайомився з Іваном Сошенком / О. Боронь // Дивослово. – 2018. – № 10. – С. 47-52.

Братусь М. Лінгвокраїнознавчий аспект вивчення творчості Тараса Шевченка на заняттях з української мови як іноземної / М. Братусь // Дивослово. – 2016. – № 3. – С. 28-30

Браун Ю. Добірка інновацій без інсинуацій [Електронний ресурс] : вітчизняний та зарубіжний досвід / Ю. Браун // Бібліотека у форматі Д. – 2021. – № 3. – С. 29-31.

Брижицька С. Зарубіжні відвідувачі Тарасової гори про Тараса Шевченка / С. Брижицька // Дивослово. – 2020. – № 5. – С. 42-47

Брюховецька Л. «Наймичка»: фільм рідкісного жанру : [фільм-опера за твором Т. Шевченка. 1964 р.] / Л. Брюховецька // Кіно-театр. – 2014. – № 3. – С. 16-18.

Брюховецька Л. Невідоме про фільм «Тарас Шевченко» (1951) / Л. Брюховецька // Кіно-театр. – 2013. – № 6. – С. 19-23.

Брюховецька Л. Поезія для спраглих : [Тарас Шевченко – театральній сцені] / Л. Брюховецька // Кіно-театр. – 2014.– № 4. – С. 6-7.

Брюховецька Л. Той, хто провістив світанок : [фільму В. Денисенка «Сон» про долю Тараса Шевченка – 50 років] / Л. Брюховецька // Кіно-театр. – 2014. – № 2. – С. 7-10.

Букша Т. Твір, що єднає минуле, теперішнє і майбутнє : урок за поезією «Заповіт» / Т. Букша // Дивослово. – 2016. – № 3. – С. 25-27.

Буняк Н. Скарби «Великого льоху» : урок-ключовий момент за поемою Тараса Шевченка, 9 клас / Н. Буняк // Українська мова й література в сучасній школі. – 2012. – № 3. – С. 25-28.

Буняк Н. Тарас Шевченко: Доля. Муза. Слава : літературно-музична композиція, присвячена Шевченківським дням / Н. Буняк // Українська мова й література в сучасній школі. – 2012. – № 3. – С. 70-74

Бутурлим Т. Роль позитивного мислення в життєвому сценарії Тараса й Ликерії : урок за драмою Олександра Забарного «Грішниця» / Т. Бутурлим // Дивослово. – 2018. – № 3. – С. 38-42.

Бушак С. Шевченкіана Володимира Слєпченка : мистецтво / С. Бушак, О. Петренко // Культура і життя. – 2018. – 9 берез. – С. 11-13.

В Єревані відкрили перший у Вірменії пам'ятник Тарасу Шевченку // Літературна Україна. – 2018. – № 47-48, 13 груд. – С. 2.

В ООН вшанували Тараса Шевченка // Бібліотечна планета. – 2014. – № 1. – С. 31.

В Україні вибрано логотип до святкування 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка / підгот. Ю. Ворона // Бібліотечна планета. – 2013. – № 3. – С. 32.

Васильчук В. Думи мої про Тараса Шевченка, і не тільки... : Тарас Григорович Шевченко... Він завжди був чомусь великою загадкою для мене / В. Васильчук // Літературна Україна. – 2021. – № 5, 13 березня. – С. 3.

Ващишина Н. В. Використання творчої спадщини Т. Г. Шевченка у вихованні морально-духовних цінностей дошкільників : [з досвіду роботи вихователів ДНЗ] / Н. В. Ващишина // Бібліотечка вихователя дитячого садка. – 2014. – № 3 (березень). – С. 38-44.

Вербинська І. М. Т. Г. Шевченко. ілюстрація «Тече вода з-під явора» : («Образотворче мистецтво», 6-й клас) / І. М. Вербинська // Мистецтво в школі (музика, образотворче мистецтво, художня культура). – 2017. – № 4. – С. 16-17.

Визначені лауреати премії Кабінету Міністрів України імені Максима Рильського за художній переклад // Українська літературна газета. – 2021. – № 2, 29 січня. – С. 15.

Вилегжаніна Т. «Свою Україну любіть...» : (до 200-річчя від дня народження Т. Шевченка) : [діяльність бібліотек з популяризації творів та творчості Т. Шевченка] / Т. Вилегжаніна // Бібліотечна планета. – 2014. – № 1. – С. 4-6.

Вилегжаніна Т. Національний електронний ресурс "Шевченкіана": створимо разом / Т. Вилегжаніна // Бібліотечна планета. – 2013. – № 2. – С. 4-5.

Вівчарик Н. Художні особливості невольничої елегії Шевченка «Хіба самому написать...» / Н. Вівчарик // Дивослово. – 2017. – № 3. – С. 38-41

Віжічаніна Л. «Шевченківський стартинейджер» : сценарій позакласного заходу для 8-10 класів / Л. Віжічаніна, З. Залуцька // Дивослово. – 2017. – № 3. – С. 29-32.

Вільк Г. Дитячі роки Тараса Шевченка : конкурс «Мій творчий проект» / Г. Вільк // Початкова школа. – 2018. – № 5. – С. 64, 4-та с. обклад.

Вольвач П. Нові штрихи до шевченкознавства : шевченкознавство як наука щороку поповнюється новим фактами, новим, більш глибоким прочитанням і осмисленням його величної творчої спадщини... / П. Вольвач // Літературна Україна. – 2019. – № 27-28, 3 серпня. – С. 17.

Ворона Ю. Життя Кобзаря – уроки для нащадків / Ю. Ворона // Бібліотечна планета. – 2011. – № 2. – С. 38. – Рец. на кн.: Чалий, М. Життя і твори Тараса Шевченка / М. Чалий. – Київ : Веселка, 2011.

Ворона Ю. Популяризація життя і творчості Т. Шевченка на сайтах бібліотек України : до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка / Ю. Ворона // Бібліотечна планета. – 2014. – № 2. – С. 11-15.

Генералюк Л. Київські храми, змальовані Шевченком : мистецька спадщина / Л. Генералюк // Образотворче мистецтво. – 2014. – № 1. – С. 34-42.

Геращенко М. Тарас Шевченко в дожовтневій бібліографії : до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка / М. Геращенко // Бібліотечна планета. – 2014. – № 3. – С. 10-13.

Гетьманенко І. Шевченко та Овідій: споріднення доль і творів / І. Гетьманенко // Всесвітня література в сучасній школі. – 2012. – № 6. – С. 27-32.

Глинчак В. «То принаймні веселий» : дослідження : обставини створення автопортрета Шевченка із колекції Національного музею у

Львові / В. Глинчак // Образотворче мистецтво. – 2014. – № 1. – С. 48-50.

Гнатюк Л. Крилаті вислови Шевченка в лексикографічному висвітленні / Л. Гнатюк // Дивослово. – 2020. – № 3. – С. 31-36.

Гой Н. Б. Шевченкова криниця слова не міліє : свято в школі / Н. Б. Гой // Позакласний час. – 2017. – № 2. – С. 6-7

Гончарук В. Образ Богородиці в поемі «Марія» Тараса Шевченка / В. Гончарук // Дивослово. – 2017. – № 3. – С. 42-45.

Гуляк А. Віддзеркалення релігійного світогляду Тараса Шевченка у художній системі «Кобзаря» / Гуляк А. // Українська мова й література в сучасній школі. – 2012. – № 3. – С. 9-14.

200 років від дня народження Тараса Шевченка : хочу знати // Ангелятко. – 2018. – № 3. – С. 2-3.

Двотомне видання «Епістолярій Тараса Шевченка» перемогло у ХХІІ Всеукраїнській премії «Книжка року-2020» // Українська літературна газета. – 2021. – № 7, 9 квітня. – С. 4.

Деркач Л. Відгомони смислбуттєвих орієнтирів першого Псалма з Книги псалмів Давида в українській літературі / Л. Деркач // Дивослово. – 2020. – № 3. – С. 61-64.

Дмитренко О. І. Є куточок землі – України всієї окраса! : музеї України : [до 80-річчя літературно-меморіального музею Т. Шевченка в с. Шевченкове] / О. І. Дмитренко // Країна знань. – 2019. – № 9-10. – С. 52-55.

Дмитренко Т. Г. Сторінками березня : (виховний захід для учнів 1-4 класів) / Т. Г. Дмитренко // Мистецтво в школі (музика, образотворче мистецтво, художня культура). – 2014. – № 2. – С. 17-19.

[До дня пам'яті Тараса Шевченка] : [добірка матеріалів] // Шкільна бібліотека. – 2016. – № 2. – С. 39-52.

[Добірка оповідань, віршів, ігор, конспектів занять та розваг про Тараса Шевченка] // Бібліотечка вихователя дитячого садка. – 2014. – № 2 (лютий). – Веселкові сторінки. – С. 1-32.

Донець Г. «Шевченка – я так близько почуваю...» : (Тарас Шевченко в житті й творчості Павла Тичини) / Г. Донець // Українська літературна газета. – 2021. – № 5, 12 березня. – С. 1, 16-17.

Донець Г. «Шевченка – я так близько почуваю...» : (Тарас Шевченко в житті й творчості Павла Тичини) / Г. Донець // Українська літературна газета. – 2021. – № 6, 26 березня. – С. 16-17. – Закінчення. Початок 12 березня, 2021.

Дригула М. Урок позакласного читання з української літератури у 9 класі. «Назар Стодоля» – історична соціально-побутова драма / М. Дригула // Українська мова і література в школі. – 2018. – № 1. – С. 43-46.

Дроздовський Д. Це дуже елегантна мистецька річ... : [Цвід А. Возлюбленик муз і грацій. Кохані жінки Тараса Шевченка] / Д. Дроздовський // // Літературна Україна. – 2017. – № 25-26, 22 черв. – С. 12.

Дупляк П. Побачення з генієм... : відбулася презентація трилогії Антонії Цвід «Возлюбленик муз і грацій. Кохані жінки Тараса

Шевченка», що відбулася в Національному музеї літератури України...

/ П. Дупляк // Літературна Україна. – 2017. – № 50, 20 груд. – С. 12.

Дупляк С. Кобзар у «Саду божественних пісень» / С. Дупляк // Літературна Україна. – 2018. – № 24, 12 лип. – С. 2.

Жовновська Т. Античне відлуння у творчості Т. Г. Шевченка / Т. Жовновська // Зарубіжна література в школах України. – 2022. – № 2. – С. 16-17.

Забашта В. Тарас Шевченко в моєму житті й творчості : спогади / В. Забашта // Образотворче мистецтво. – 2015. – № 1. – С. 112-115.

Загадковий шлях : [9 березня – день народження Тараса Шевченка] // Ангеляткова наука. – 2015. – № 3. – С. 18

Загадковий шлях : [9 березня – день народження Тараса Шевченка]

// Ангеляткова наука. – 2018. – № 3. – С. 18-19.

Зазеко О. В. Літературний диктант : перевір себе : [за творчістю Т. Шевченка, Андрія Малишка, Івана Франка] / О. В. Зазеко // Я вивчаю українську. – 2013. – № 6. – С. 34-37.

Закарпатський письменник написав дитячий детектив про Тараса Шевченка : про Тараса Шевченка написано десятки художніх творів - романів, повістей, драм, поем, а от героєм фантастичного твору для школярів він, схоже, стає вперше // Українська літературна газета. – 2021. – № 4, 26 лютого. – С. 17.

Заклик до нащадків : 27 січня – 160 років тому вийшов друком «Заповіт» Тараса Шевченка // Шкільна бібліотека. – 2019. – № 12. – С. 88.

Зворський С. Вшанування пам'яті Тараса Шевченка в українських бібліотеках: історичний аспект : до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка / С. Зворський // Бібліотечна планета. – 2014. – № 2. – С. 6-9.

Здоровило Т. Гравюри за «Кобзарем» : ув'язнення і сімейна трагедія не зламали талановитого художника-шістдесятника / Т. Здоровило // Україна молода. – 2017. – 20 черв. – С. 12.

Зубенко Т. Шевченко, якого не можна не любити : у Ковелі представили закоханого Кобзаря без шапки і кожуха / Т. Зубенко // Слово Волині. – 2014. – № 15. – 10 квіт. – С. 8.

Іванишина Л. Тарас Шевченко: імператив України / Л. Іванишина // Кіно-театр. – 2014. – № 3. – С. 11-12.

Іванюта В. Тарасове дитинство : (п'єса на одну дію) / В. Іванюта // Початкова школа. – 2014. – № 5. – С. 61.

Івченко В. Того далекого літа... / В. Івченко // Українська літературна газета. – 2018. – № 5, 9 берез. – С. 16-17.

«... і Дніпро, і кручі...» : 22 травня – День перепоховання Тараса Шевченка // Шкільна бібліотека. – 2017. – № 4. – С. 64-68.

Історія України в творах Тараса Шевченка : малий історик // Дзвіночок. – 2017. – № 2. – С. 6.

Калинець І. Американець з українським серцем : портрет / І. Калинець // Літературна Україна. – 2023. – № 15-16, 30 серпня. – С. 6.

Карпінчук Г. Михайло Новицький у Шевченкознавстві 1920-1960-х років / Г. Карпінчук // Дивослово. – 2018. – № 3. – С. 32-37

Касьянова О. Діалог Тараса Шевченка і Ду Фу : [відкриття пам'ятника «Ворота душі. Діалог Тараса Шевченка і Ду Фу»] / О. Касьянова // Українська літературна газета. – 2017. – № 26, 29 груд. – С. 20.

Касьянова О. Тарас Шевченко і... Ду Фу / О. Касьянова // Літературна Україна. – 2017. – № 51-52, 27 груд. – С. 3.

Кирпа І. Велике бачиться з відстані : вчені-селекціонери Інституту рису створили гігантський портрет Тараса Шевченка, який добре видно з космосу / І. Кирпа // Україна молода. – 2017. – 18 лип. – С. 2.

«Кобзар» мовою ідиш : у Києві презентували двомовне видання «Кобзаря» Тараса Шевченка мовою оригіналу та у перекладі на ідиш // Літературна Україна. – 2018. – № 47-48, 13 груд. – С. 1.

Кобзарю [Ноти] : музичний калейдоскоп : [пісня] / муз. В. Сириці, сл. М. Смірної // Мистецтво в школі (музика, образотворче мистецтво, художня культура). – 2014. – № 1. – С. 47.

Ковалик В. І. Життя та творчий шлях Т. Г. Шевченка. Знайомство з образотворчою спадщиною Т. Г. Шевченка : («Образотворче мистецтво», 6-й клас) : [конспект уроку] / В. І. Ковалик // Мистецтво в школі (музика, образотворче мистецтво, художня культура). – 2015. – № 3. – С. 14-17.

Ковальчук О. «Ворота душі. Діалог Тараса Шевченка і Ду Фу» : шевченкіана / О. Ковальчук // Образотворче мистецтво. – 2018. – № 1. – С. 10.

Ковтуненко Л. Тарас Шевченко. Поема «Тарасова ніч» / Л. Ковтуненко // Дивослово. – 2016. – № 6. – С. 6-9

Козак Б. Сила Шевченкової поезії : [поезія Шевченка в творчому житті актора] / Б. Козак // Кіно-театр. – 2014. – № 3. – С. 9-10.

Коновалова О. Тема дитинства в образотворчій спадщині Тараса Шевченка / О. Коновалова // Мистецтво та освіта. – 2014. – № 3. – С. 26-30.

Кононенко П. Неймовірні історії кохання генія : [Цвід А. Возлюбленик муз і грацій. Кохані жінки Тараса Шевченка] / П. Кононенко // Літературна Україна. – 2017. – № 25-26, 22 черв. – С. 12.

Костецький А. Вінок Кобзареві / А. Костецький // Початкова школа. – 2011. – № 3. – С. 59-61.

Кошова І. Книга про Шевченкове кохання : рецензії / І. Кошова // Українська літературна газета. – 2023. – № 6, червень. – С. 35. – Рец. на кн.: Поліщук В. Музи Тараса Шевченка. Інтимно-любівні дискурси української літературної шевченкіани : монографія / В. Поліщук. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. – 338 с.

Кравець Л. Лінгвопоетичні виміри рідного слова у творчості Тараса Шевченка / Л. Кравець // Дивослово. – 2020. – № 3. – С. 37-41.

Кралюк П. Чи був Кобзар у Великій Глуші? : [перебування Т. Г. Шевченка на Волині] / П. Кралюк ; розмовляв В. Мазаний // Віче. – 2013. – № 47. – 21-27 листоп. – С. 8.

Крилевець М. Народна символіка й міфологічні метаморфози в баладі Т. Г. Шевченка «Тополя» : урок української літератури, 7 клас / М. Крилевець // Українська мова й література в сучасній школі. – 2012. – № 3. – С. 40-41.

Кричевський В. Про роботу над фільмом «Тарас Шевченко» / В. Кричевський // Кіно-театр. – 2013. – № 5 . – С. 33-35.

Кузнецова О. Самостійна робота як засіб самоосвіти учнів / О. Кузнецова // Дивослово. – 2020. – № 3. – С. 7-13.

Куракіна Т. Невмирущий Кобзар : (літературне читання, 2 клас) : методика навчання / Т. Куракіна // Початкова школа. – 2017. – № 3. – С. 7-9. – Вебліогр.: с. 9.

Куракіна О. І. Історія пісні : («Музичне мистецтво», 6-й клас) / О. І. Куракіна // Мистецтво в школі (музика, образотворче мистецтво, художня культура). – 2018. – № 7. – С. 2-5.

Кучерук О. Як забронзовів Кобзар : [історія пам'ятника Т. Шевченкові в Києві] / О. Кучерук // Пам'ятки України: історія та культура. – 2014. – № 1. – С. 32-43

Куц П. Побачив світ «Кобзар» урумською мовою / П. Куц // Урядовий кур'єр. – 2018. – 5 січ. – С. 16.

Латанський В. Творчість Тараса Шевченка очима українського письменника з Криму / В. Латанський // Українська літературна газета. – 2017. – № 22, 3 листоп. – С. 7. Рец. на кн.: Вишняк М. Я. Вічно сучасний: слово Т. Г. Шевченка в контексті часу: монографія / М. Я. Вишняк. – Сімферополь : Медіацентр ім. Гаспринського, 2017. – 280 с.

Лисенко Л. Монументальна Шевченкіана – образ, стиль, мода : до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка / Л. Лисенко // Образотворче мистецтво. – 2014. – № 3. – С. 22-25.

Літературне свято «Вшановуємо Тараса Шевченка» :
(презентація творчого проекту для учнів 2-4 класів) / Г. Брюханова [та ін.] // Початкова школа. – 2010. – № 2. – С. 60-63.

Ліховий І. Шевченківському Національному заповіднику у Каневі – 95 років / І. Ліховий // Українська літературна газета. – 2020. – № 18, 11 вересня.– С. 1, 6-7.

Лящук Л. Тарас Шевченко – видатний син України : (літературне читання, 4 клас) / Л. Лящук // Початкова школа. – 2018. – № 3. – С. 26-29.
Кульганик Г. Великий син великого народу : конкурс «Мій творчий проект» / Г. Кульганик // Початкова школа. – 2018. – № 3. – С. 61-63, 4-та с. обкл.

Макаренко Л. Нестандартні форми контролю знань за творчістю Кобзаря : 9 клас / Л. Макаренко // Дивослово. – 2016. – № 3. – С. 31-32.

Малкович І. «Боронити свою мову більше, ніж свою територію» : промова на врученні Шевченківської премії / І. Малкович // Україна молода. – 2017. – 15 берез. – С. 5.

Манжара Г. До історії створення будинку Музею Тараса Шевченка в Каневі / Г. Манжара, В. Дзима // Пам'ятки України: історія та культура. – 2014. – № 6. – С. 58-63.

Маричевська О. Культ чи символ нації? : думки вголос : [про образ Тараса Шевченка в сучасному мистецтві] / О. Маричевська // Образотворче мистецтво. – 2014. – № 1. – С. 92-93.

Марущак В. Ілюстрація до життя поета : Тараса Шевченка весь світ знає як геніального поета, але він був також великим професійним художником, академіком гравюри. Його живописні акварельні й

графічні роботи вражають своєю неперевершеною / В. Марущак // Літературна Україна. – 2018. – 23 серп. – С. 3.

Матеріали з досвіду роботи педагогів ДНЗ м. Шостки, присвячені 200-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка // Бібліотечка вихователя дитячого садка. – 2015. – № 2 (лютий). – С. 3-16.

Матеріали з досвіду роботи педагогів дошкільних навчальних закладів м. Шостки, присвячені 200-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка // Бібліотечка вихователя дитячого садка. – 2015. – № 3 (березень). – С. 69-87. – Продовж. Початок № 2, 2015.

Мачулкіна О. Формування громадянської компетентності на уроках математики в початкових класах / О. Мачулкіна // Початкова школа. – 2014. – № 7. – С. 24-27.

Машкара С. «Серце, зболене тугою любові...» : жінки у творчій долі Тараса Шевченка та Михайла Лермонтова : літературний вечір / С.Машкара // Всесвітня література в сучасній школі. – 2014. – № 3. – С. 49-56

Медвідь Т. Шевченкова пісня на уроках музичного мистецтва / Т. Медвідь // Мистецтво та освіта. – 2014. – № 4. – С. 8-11.

Мельниченко В. Микола Жулинський: «Символічно ступаючи в сліди Тараса Шевченка...» : до 80-річчя з дня народження Миколи Жулинського / Мельниченко, Володимир // Українська літературна газета. – 2020. – № 17, 28 серпня. – С. 1, 6-7.

Мельниченко В. Шевченків гімн українській ідентичності / В. Мельниченко // Українська літературна газета. – 2020. – № 22, 6 листопада. – С. 18.

Мельниченко В. Як Михайло Щепкін пропагував поезію Тараса Шевченка в Москві / В. Мельниченко // Українська літературна газета. – 2021. – № 10, 21 травня. – С. 4-5, 20.

Мироненко С. І. Ушанування великого Кобзаря : (бінарний урок образотворчого мистецтва й літератури. 7-й клас) / С. І. Мироненко // Мистецтво в школі (музика, образотворче мистецтво, художня культура). – 2016. – № 10. – С. 4-7

Михед І. В. Т. Г. Шевченко – художник : (віртуальна екскурсія для учнів 5-7-го класів) / І. В. Михед // Мистецтво в школі (музика, образотворче мистецтво, художня культура). – 2015. – № 3. – С. 30-32.

Міненко Т. П. Вшануймо пам'ять Тараса Шевченка : свято в бібліотеці : [сценарій] / Т. П. Міненко // Шкільна бібліотека. – 2018. – № 2. – С. 3-5.

Морозова Н. Вінничани – великому Кобзарю : до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка / Н. Морозова // Бібліотечна планета. – 2014. – № 4. – С. 7-9.

Мостова Н. Вивчення балади «Тополя» Тараса Шевченка : урок української літератури, 7 клас / Н. Мостова // Українська мова й література в сучасній школі. – 2012. – № 3. – С. 37-39

Мустафаєв Ф. «О, соловію, чому я так співають не вмію?» : співак Фемій Мустафаєв популяризує поезії Тараса Шевченка та Івана Франка / Ф. Мустафаєв ; вела бесіду Н. Капустянська // Україна молода. – 2017. – 5-6 січ. – С. 14.

На честь Великого Тараса : 20 серпня – 95 років тому засновано музей у Каневі // Шкільна бібліотека. – 2020. – № 8-9. – С. 21-22.

Наєнко М. «Алмаз мій чистий...» : Тарас Шевченко про свою творчість / М. Наєнко // Літературна Україна. – 2020. – № 9-10, 14 березня. – С. 3.

Наєнко М. «Московською блекотою... заглушені» : російсько-імперські мотиви в поезії Тараса Шевченка / М. Наєнко // Літературна Україна. – 2018. – № 9, 8 берез. – С. 1, 3.

Наєнко М. «Щось із пам'яттю моєю сталося...» : [аналіз жанру мемуаристики] / М. Наєнко // Літературна Україна. – 2018. – № 35, 27 верес. – С. 6.

Наєнко М. Великий Кобзар в імперських ГУЛАГах / М. Наєнко // Літературна Україна. – 2017. – № 10, 9 берез. – С. 1, 6-7.

Наєнко М. Фільм і книги про... казахського Шевченка / М. Наєнко // Літературна Україна. – 2017. – № 44, 9 листоп. – С. 16.

Назаренко І. Шевченків світ...що ми про нього знаємо? : інтелектуальна гра / І. Назаренко // Дивослово. – 2018. – № 3. – С. 43-44.

Назаренко М. Поховання на могилі (Шевченкова біографія у фольклорі та фейклорі) : [добірка статей] / М. Назаренко // Літературна Україна. – 2018. – № 22, 7 черв. – С. 7-8.

Насмінчук Г. Роман Галини Тарасюк: реконструкція взаємин Тараса Шевченка і Марка Вовчка : у Кам'янець-Подільському педуніверситеті імені І. Огієнка відбулася конференція про новий роман Галини Тарасюк «Зоре моя вечірняя, або Пророк і Марія»... / Г. Насмінчук // Літературна Україна. – 2017. – № 50, 20 груд. – С. 7.

Нікітенко Л. Кобзар у купецькому домі : праправнучка Тараса Шевченка зібрала у Черкаському музеї однієї книги більше тисячі творів поета, виданих у різні часи і в різних країнах об'єднав черкаських патріотів / Л. Нікітенко // Україна молода. – 2016. – 4-5 берез. – С. 14.

Одрехівський В. Монументальна скульптура Василя Одрехівського: аспект шевченкіани : шевченкіана / В. Одрехівський // Образотворче мистецтво. – 2018. – № 1. – С. 8-9.

Олефіренко О. Шевченко і Кобза Волі : [найменшим про Тараса Шевченка] / О. Олефіренко // Ангеляткова наука. – 2016. – № 3. – С. 4-5.

Олійник О. Любові пам'ять незабутня : урок розвитку мовлення з української літератури, 9 клас / О. Олійник // Українська мова й література в сучасній школі. – 2012. – № 3. – С. 29-36.

Орел Л. Київщина у творчості та житті Тараса Шевченка : [вийшла друком книга В. Жадька «Київська земля – Тарасова колыска»] / Л. Орел // Культура і життя. – 2018. – 16 берез. – С. 4-5.

Орлова Н. Василь Кричевський і Будинок-музей Тараса Шевченка / Н. Орлова // Пам'ятки України: історія та культура. – 2014. – № 6. – С. 52 - 57.

Орлова Н. Літературно-меморіальний будинок-музей Тараса Шевченка / Н. Орлова // Дивослово. – 2017. – № 5. – С. 61-64

Орлова Н. Оселя на Козиному болоті : [Будинок-музей Тараса Шевченка] / Н. Орлова // Пам'ятки України: історія та культура. – 2014. – № 1. – С. 24 - 31.

Осадча Ю. Вузьким шляхом [Електронний ресурс] : (до 175-річчя поеми Т. Шевченка «Сон») : пам'ятні дати / Ю. Осадча // Бібліотека у форматі Д. – 2019. – № 2. – С. 27-28.

Осипенко О. «Щоденник» Тараса про Гулака-Артемівського : виповнюється 10 літ із часу, коли, звільнений із заслання, Тарас Шевченко розпочав вести свій щоденник, названий ним «Журнал». Перший запис зроблено 12 червня 1857 року, а останній – 13 липня 1858-го / О. Осипенко // Літературна Україна. – 2017. – № 32, 17 серп. – С. 16.

Павленко М. «Та соловейко не за тих...» : [Тарас Шевченко в постмодерній поезії] / М. Павленко // Українська літературна газета. – 2018. – № 22, 2 листоп. – С. 1, 18-19.

Павленко М. «Та соловейко не за тих...» : [Тарас Шевченко в постмодерній поезії] / М. Павленко // Українська літературна газета. – 2018. – № 23, 16 листоп. – С. 18-19. – Закінч. Початок № 22, 2 листоп., 2018.

Падура М. Незалежна Україна була ідеалом Тараса Шевченка : [Якуб Гордон - польський письменник і товариш Шевченка по казахській неволі, який довгий час жив, працював і помер у Львові] / М. Падура // Літературна Україна. – 2021. – № 7, 10 квітня. – С. 5.

Пам'ятники Т. Шевченку в Україні та світі [Образотворчий матеріал] : [фотографії] // Бібліотечна планета. – 2013. – № 3. – Кольорова вкладка. – С. 1-4.

Пащенко А. Мотиви і образи Кобзаря в кіно : [екранізації творів Т. Шевченка] / А. Пащенко // Кіно-театр. – 2014. – № 1. – С. 32-37

Пащенко А. Напередодні. Тарас Шевченко в мистецькому просторі : [мистецькі заходи до 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка] / А. Пащенко // Кіно-театр. – 2013. – № 6. – С. 18.

Педан О. Михайло Лермонтов і Тарас Шевченко : мотиви свободи і самотності у творчості російського й українського поетів : урок світової літератури, 9 клас / О. Педан // Всесвітня література в сучасній школі. – 2014. – № 10. – С. 15-18.

Первак Т. Охоронець культурних надбань народу [Електронний ресурс] : (145 років від дня народження Доманицького Василя Миколайовича – літературознавця, редактора першого повного «Кобзаря» Тараса Шевченка та книги Миколи Аркаса «Історія України-Русі», автора праць з історії України (29,03.1877-10,09.1910) : пам'ятні дати / Т. Первак // Бібліотека у форматі Д. – 2022. – № 2. – С. 33-36.

Перерва З. В. Образ Прометея у світовій літературі : 8-9 кл. класи : позакласне читання / З. В. Перерва // Зарубіжна література в школі. – 2019. – № 15-16 (серпень). – С. 56-61.

Петрик Т. Новознайдений примірник офорта Тараса Шевченка : дослідження. Знахідки / Т. Петрик // Образотворче мистецтво. – 2014. – № 1. – С. 102-103.

Поліщук В. Шевченко як «абсолютна актуальність» / В. Поліщук // Українська літературна газета. – 2018. – № 6, 23 берез. – С. 7.

Приходько О. Шевченкове слово : підсумковий урок читання у 3 класі / О. Приходько // Початкова школа. – 2013. – № 3. – С. 14-17.

Пшінка Н. Двокрилля творчості Т. Шевченка (взаємодія вербальних і зорових образів) : методика літератури / Н. Пшінка // Українська мова і література в школі. – 2017. – № 4. – С. 39-46.

Пшінка Н. М. Ілюстрування Шевченкіани в дитячих виданнях ХХ - початку ХХІ ст. в контексті розвитку книжкового дизайну : теорія і методика художньої освіти та виховання / Н. М. Пшінка // Мистецтво та освіта. – 2021. – № 1. – С. 40-45.

Пшінка Н. М. Образотворчість Тараса Шевченка в освітньому просторі України / Н. М. Пшінка // Мистецтво та освіта. – 2017. – № 1. – С. 37-42.

Радченко В. Т. Г. Шевченко – поет, художник, патріот : (урок-проект з позакласного читання для 4 класу) / В. Радченко // Початкова школа. – 2014. – № 5. – С. 1-2.

Радчук В. Код «Катерини» Шевченка / В. Радчук // Дивослово. – 2021. – № 11-12. – С. 30-38.

Радчук В. Осягти Шевченка / В. Радчук // Всесвіт. – 2017. – № 3-4. – С. 254-260.

Ратушна С. За мудрістю звертаймося до Тараса Шевченка : (з досвіду роботи бібліотек Кіровоградської області) / С. Ратушна // Бібліотечна планета. – 2014. – № 3. – С. 6-9.

Ревва С. З днем народження, Кобзарю! : тематична розвага для старших дошкільнят / С. Ревва, Л. Євсюкова, Н. Чулкова // Дошкільне виховання. – 2014. – № 3. – С. 15-17

Рубльова В. І. «...не забудьте пом'янути незлим тихим словом» / В. І. Рубльова // Виховна робота в школі. – 2018. – № 2. – С. 15-17.

Рудая П. Ми вшановуємо пам'ять Шевченка / П. Рудая, С. Загревська // Світ дитячих бібліотек. – 2010. – № 2. – С. 25-26.

Руденко І. Технологічний підхід до формування творчої активності підлітків на уроках образотворчого мистецтва / І. Руденко // Мистецтво та освіта. – 2014. – № 4. – 2-3-а с. обкл., с. 38-44

Самченко В. Роком вибраний Кобзар : учасники «ШеФесту» в Моринцях малюватимуть «Катерину» / В. Самченко // Україна молода. – 2017. – 11-12 серп. – С. 14.

Свистун І. Т. Г. Шевченко – великий поет та художник : (інтегрований день у 1 класі) / І. Свистун // Початкова школа. – 2016. – № 3. – С. 16-20

Северинюк В. Слово поета проти деспотизму самовладдя : велика спадщина (актуальний Тарас Шевченко) / В. Северинюк// Українська літературна газета. – 2023. – № 6, червень. – С. 12-13.

Середа О. Луганський край шанує Кобзаря : (розробка заняття з краєзнавства у 2 класі) / О. Середа // Початкова школа. – 2011. – № 5. – С. 45-46.

Сидоренко Т. Тарасова церква : у Ніжині відроджують Спасо-Преображенський храм, у якому відспівували Кобзаря у 1861 році / Т. Сидоренко // Україна молода. – 2017. – 7 берез. – С. 10.

Сидоренко Т. Щастя Лукеркою назвалось... : культура / Т. Сидоренко // Україна молода. – 2017. – 10-11 берез. (№ 31). – С. 14.

Сириця В. І. «Де колись, мов брата, привітали мене...» : рік Тараса Шевченка в Україні / В. І. Сириця // Мистецтво в школі (музика, образотворче мистецтво, художня культура). – 2014. – № 3. – С. 44-45.

Сітькова І. Тарас Шевченко. «Давидові псалми». «Ісаія. Глава 35» : урок у 9 класі / І. Сітькова // Дивослово. – 2016. – № 3. – С. 20-24.

Слободянюк О. Т. Г. Шевченко «Пожежа в степу» : нариси до акварелі 1848 року / О. Слободянюк // Українська мова й література в сучасній школі. – 2012. – № 3. – С. 53-54.

Слоньовська О. Білі плями Шевченкових «Гайдамаків» / О. Слоньовська Ольга // Дивослово. – 2017. – № 5. – С. 34-37

Смілянець С. Заходи до ювілею Кобзаря в Національній історичній бібліотеці України / С. Смілянець // Бібліотечна планета. – 2014. – № 4. – С. 9-11.

Соколова І. Україна – його вічна наречена / І. Соколова // Літературна Україна. – 2017. – № 12, 23 берез. – С. 16.

Сокур В. Свята правда Пророка : прочитання Тараса Шевченка у контексті сьогоденних подій / В. Сокур // Україна молода. – 2017. – 2 берез. – С. 5

Старченко В. Кобзар і «цар-визволитель» / В. Старченко // Літературна Україна. – 2018. – № 11, 22 берез. – С. 1, 9.

Степовик Д. Сакральні сюжети у мистецькій творчості Тараса Шевченка : дослідження. Знахідки / Д. Степовик // Образотворче мистецтво. – 2014. – № 1. – С. 14-18.

Степовик Д. Тарас Шевченко та українське образотворче мистецтво : до 200-річного ювілею Т. Шевченка / Д. Степовик // Мистецтво та освіта. – 2014. – № 1. – С. 2-8.

Степовичка Л. Міжнародне Шевченківське свято-2018. Вінницькі акценти : весняна красуня Вінниччина стала на три травневі дні

столицею Міжнародного літературно-мистецького свята «В сім'ї вольній, новій». Естафету проведення свята вона тогоріч прийняла від опаленої війною Луганщини / Л. Степовичка // Літературна Україна. – 2018. – № 22, 7 черв. – С. 5-8.

Сулима М. Повернення козака/солдата додому: витоки й трансформації сюжету / М. Сулима // Дивослово. – 2020. – № 5. – С. 48-52.

Сулятицький М. Конструктивний націоналізм як світоглядна основа Тараса Шевченка / М. Сулятицький // Українська літературна газета. – 2019. – № 26, 20 грудня. – С. 4-5.

Танана Р. Він вклонявся Кобзаревій могилі / Р. Танана // Українська мова й література в сучасній школі. – 2012. – № 3. – С. 49-52.

Тарасові слова – душа народу : тиждень у школі : Шевченківські дні : [добірка сценаріїв, ігор, віршів присвячених Т. Г. Шевченку] // Позакласний час. – 2018. – № 2. – С. 35-46.

Тарасюк Г. Галина Тарасюк: «Я просто писала про Тараса Шевченка свою правду» : епілог-інтерв'ю до роману-версії Галини Тарасюк «Зоре моя вечірня, або Пророк і Марія» / Г. Тарасюк ; записала Н. Кереляк // Українська літературна газета. – 2016. – № 5, 11 бер. – С. 6-7.

Туркіна Н. П. [Добірка занять, присвячених Т. Г. Шевченку] : [конспекти занять у старшій та середній групах] / Н. П. Туркіна // Бібліотечка вихователя дитячого садка. – 2012. – № 3 (лютий). – С. 114-121.

У Києві презентовано Інтернет-архів Тараса Шевченка / підгот. Ю. Ворона // Бібліотечна планета. – 2013. – № 3. – С. 32.

Український календар : квітень : [календар подій] // Позакласний час. – 2020. – № 3. – С. 3-5.

Ушкалов Л. Моя шевченківська енциклопедія / Л. Ушкалов // Шкільна бібліотека. – 2017. – № 12. – С. 3-96.

Фалько Я. Пам'ятники Тарасу Шевченку та питання візуалізації образу Кобзаря в початкових класах / Я. Фалько // Початкова школа. – 2017. – № 5. – С. 55-58.

«Феномен роду Симиренків» : до 200-річчя від дня народження П. Ф. Симиренка (1821-1863) // Календар знаменних і пам'ятних дат. – Київ, 2020. – № 1, 2021. – С. 32-39.

Федорук О. Устиянович як провісник Шевченкіани : мистецька спадщина / О. Федорук, С. Костюк // Образотворче мистецтво. – 2014. – № 1. – С. 22-27.

Федунь М. Західноукраїнське шевченкознавство першої половини ХХ століття на уроках літератури / М. Федунь // Дивослово. – 2016. – № 3. – С. 17-19.

Харчук Р. «Шевченківська енциклопедія» – надійний провідник у світі Тараса Шевченка / Р. Харчук // Дивослово. – 2016. – № 5. – С. 64.

Харчук Р. Шевченківська тема у щоденниках Олександра Лотоцького і Сергія Єфремова / Р. Харчук // Дивослово. – 2020. – № 3. – С. 44-48.

Хомеча Н. «...А слава – заповідь моя»: Тарас Шевченко в рецепції поетів кінця ХХ - початку ХХІ століття / Н. Хомеча // Дивослово. – 2016. – № 3. – С. 11-16.

Хто визволив Кобзаря з неволі?. : 13 травня 180 років від дня викупу з кріпацтва Тараса Шевченка : календарні цікавинки // Шкільна бібліотека. – 2018. – № 4. – С. 43.

Цвід А. Антонія Цвід: «А люди ж не знають правди!» : неймовірні історії життя і кохання генія / А. Цвід ; розмову вела О. Южда // Літературна Україна. - 2017. – № 47, 30 листоп. – С. 7.

Цвід А. Наречена з лаврських пагорбів : [дослідження авторки відомого роману-трилогії «Возлюбленик муз і грацій. Кохані жінки Тараса Шевченка» Антонії Цвід] / А. Цвід // Українська літературна газета. – 2018. – № 13, 29 черв. – С. 6-7. – Бібліогр.: с. 7. – Продовж. в наст. числі.

Цвід А. Наречена з лаврських пагорбів : [дослідження авторки відомого роману-трилогії «Возлюбленик муз і грацій. Кохані жінки Тараса Шевченка» Антонії Цвід] / А. Цвід // Українська літературна газета. – 2018. – № 14 (13 лип.). – С. 6-7. – Продовж. Початок № 13, 2018.

Цвід А. Наречена з лаврських пагорбів : [дослідження авторки відомого роману-трилогії «Возлюбленик муз і грацій. Кохані жінки Тараса Шевченка» Антонії Цвід] / А. Цвід // Українська літературна газета. – 2018 – № 15 (27 лип.). – С. 6-7. – Закінч. Початок № 13, 14, 2018.

Цвід А. Таємниці Тараса Шевченка: кохані жінки : міфи і правда / А. Цвід // Київ. – 2023. – № 5-6. – С. 39-57. – Продовження. Початок № 11-12, 2022, № 1-2, № 3-4, 2023.

Цвід А. Таємниці Тараса Шевченка: кохані жінки : міфи і правда / А. Цвід // Київ. – 2023. - № 7-8. – С. 97-109. – Продовження. Початок № 11-12, 2022, № 1-2, 3-4, 5-6, 2023.

Цвід А. Таємниці Тараса Шевченка: кохані жінки : міфи і правда : есеїстика / А. Цвід // Київ. – 2023. – № 9-10. – С. 109-122. – Закінчення. Початок № 11-12, 2022, № 1-2, № 3-4, № 5-6, № 7-8, 2023.

Цвід А. Шевченко інкогніто : пошуки і знахідки. Ч. 1 : Оголених русалок Шевченко писав з Амалії Європус. Дівчина з Лавриських пагорбів - наречена Шевченка.... Для перемальовування картини «Катерина» Шевченкові позувала графиня Анастасія Толстая. Казашка Катя – Тарасова токал. Остання заручена таємна наречена Ганна Шарикова?. Чи були знайомі Шевченко і Гоголь?. Ікона св. Михаїла й прп. Тарасія / А. Цвід // Київ. – 2020. – № 3-4. – С. 37-59.

Чабайовська М. Організація проектної діяльності молодших школярів у процесі проведення позаурочної роботи з літературного читання : [творчий проект «Великий Кобзар»] / М. Чабайовська, О. Кархут // Початкова школа. – 2014. – № 2. – С. 4-9

Чабайовська М. Формування ключових та предметних компетентностей молодших школярів на уроках літературного читання у початкових класах : (на матеріалі творчості Т. Г. Шевченка) / М. Чабайовська, С. Шароварко // Початкова школа. – 2014. – № 9. – С. 1-3

Чайка Л. Stream-квест: пізнаємо Шевченка : 5 клас / Л. Чайка // Дивослово. – 2020. – № 3. – С. 2-6.

Черевань М. Тарас Шевченко – ілюстратор шедеврів світової літератури : до 200-річчя з дня народження / М. Черевань // Всесвітня література в сучасній школі. – 2014. – № 3. – С. 20-22

[14 вересня у Лісабоні відкрили погруддя видатному українському поетові, художникові, громадському та політичному діячеві, національному символу України Тарасу Шевченку] // Літературна Україна. – 2019. – № 35-36, 28 вересня. – С. 3.

Чумак І. Стежина на Чернечу гору : мистецтво / І. Чумак // Київ. – 2017. – № 3-4. – С. 189-192.

Чумарна М. Невідомий Шевченко : до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка : [про твори , написані Т. Шевченком російською мовою] / М. Чумарна // Початкова школа – 2014. – № 1. – С. 53-55.

Шевченко Н. Рольова гра на уроці української літератури : урок-узагальнення за творчістю Тараса Шевченка / Н. Шевченко // Дивослово. – 2020. – № 3. – С. 14-18.

Шевченко Т. Із GO_A – до свого коріння : майдан : [інтерв'ю із засновником групи "Go_A"] / Т. Шевченко ; фото А. Мантач // Однокласник. – 2021. – № 5. – С. 4-6.

Шевченкове слово у нашому серці : у школі – свято : [добірка матеріалів] // Позакласний час. – 2020. – № 2. – С. 9-20.

Шкира О. І. Шляхами Кобзаря / О. І. Шкира // Шкільна бібліотека. – 2015. – № 2. – С. 85-87

Шокало О. А. Пісенний «Кобзар» – хорова Шевченкіана : (зібрання хорових творів на слова Тараса Шевченка) / О. А. Шокало // Музика. – 2018. – № 5. – С. 41 – 45.

Штонь Г. Після надцятого перепрочитання четвертого [Шевченківського] тому «Історії української літератури» / Г. Штонь // Українська літературна газета. – 2018. – № 18, 7 вересня. – С. 12-13.

Яворська О. «За що я Україну люблю? Чи варт вона огня святого?»: Тарас Шевченко: діалог поколінь в емоційно-смісловому дискурсі ХХІ ст. : літературно-музична композиція / О. Яворська // Дивослово. – 2021. – № 11-12. – С. 12-16.

Як хоронили Шевченка : 22 травня – 160 років від дня урочистого перепоховання Тараса Шевченка на Чернечій горі біля Канева // Шкільна бібліотека. – 2021. – № 4. – С. 65-68.

Яковенко Т. Богуславські дороги Тараса Шевченка : літературно-краєзнавча розвідка / Т. Яковенко // Українська мова й література в сучасній школі. – 2012. – № 3. – С. 55-62

Яценюк В. Тарас Шевченко як митець. Портрет. Автопортрет : дослідження. Знахідки / В. Яценюк // Образотворче мистецтво. – 2014. – № 1. – С. 4-9.

Електронні ресурси

Біографія Тараса Шевченка [Електронний ресурс] // УкрЛіб: [веб-сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://www.ukrlib.com.ua/bio/author.php?id=1> . – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.02.2024.

210 років від народження Кобзаря: цікаві факти про Тараса Шевченка [Електронний ресурс] // УНІАН ІІТЕ: [веб-сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://www.unian.ua/lite/holidays/den-narodzhennya-tarasa-shevchenka-biografiya-cikavi-fakti-12171924.html>.

– Назва з екрану. – Дата звернення: 12.02.2024.

Дитячі та юнацькі роки 1814-1830 [Електронний ресурс] // Літопис: [веб-сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу : <http://litopys.org.ua/shevchenko/bio02.htm>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.02.2024.

Тарас Григорович Шевченко [Електронний ресурс] // УКРЛІТ.ORG : [веб-сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу : http://ukrlit.org/shevchenko_taras_hryhorovych. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.02.2024.

Тарас Шевченко [Електронний ресурс] // Бібліотека українського мистецтва: [веб-сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://uartlib.org/ukrayinski-hudozhniki/shevchenko-taras/> – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.02.2024.

Тарас Шевченко біографія [Електронний ресурс] // DOVIDKA/biz.ua : [веб-сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://dovidka.biz.ua/taras-shevchenko-biografiya-korotko/> – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.02.2024.

Тарас Шевченко – геній і пророк українського народу [Електронний ресурс] // Тарас Шевченко: [веб-сайт]. – Електрон. дані.

– Режим доступу : <https://taras-shevchenko.in.ua/>. – Назва з екрану. –
Дата звернення: 12.02.2024.

Шевченко Тарас Григорович [Електронний ресурс] // Вікіпедія :
[веб-сайт]. – Режим доступу : [https://uk.wikipedia.org/wiki/Шевченко-
Тарас_Григорович](https://uk.wikipedia.org/wiki/Шевченко-Тарас_Григорович). – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.02.2024.

Волинська обласна бібліотека для дітей

пр. Волі, 37, м. Луцьк, 43010

тел. (0332) 757-961, 242-497

<http://www.biblioteka.volyn.ua>

e-mail: vol.odb2020@gmail.com